

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling . f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden
ingående op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie“, en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, Voorzitter der Redactiecommissie, 7a Heerengracht, of den Secretaris, Mr. G. VAN SLOOTEN Azn., 43 Conradkade, beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“ Haagpoort 4, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verliezen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

De Vereeniging vestigt zooveel mogelijk, zoowel in Europa als in Indië, afdelingen, die te zamen met het hoofdbestuur dit doel trachten te bereiken.

Om lid te worden, kan men zich persoonlijk of per briefkaart aanmelden bij een der afdelingen of aan het bureau in den Haag Heerengracht 4, dat iederen dag, behalve Zon- en feestdagen, van 10-12 en van 2-4 ure open is.

Gewone leden betalen eene contributie van f 1.— tot f 5.—. Zij, die f 5.— en meer 's jaars, of f 100.— in eens betalen, zijn donateurs. De leden kunnen, zoolang er geene afdeling in hunne woonplaats is, kiezen bij welke afdeling zij zich willen aansluiten.

Aan de donateurs en aan leden, die f 1.50 of meer contributie betalen, wordt het orgaan gratis toegezonden.

Ieder lid wekke in zijne omgeving, zooveel mogelijk, anderen op om lid der Vereeniging te worden en geve daartoe dit blad na het gelezen te hebben aan vrienden en bekenden.

Voor den noodlijdenden Javanen

werd in de afgelopen week ontvangen:	
van Mevrouw N.N. te Leiden	f 20.—
van Zuster F. uit Amsterdam	2.—
van Mevrouw G. den Haag	3.50
van Bob	0.50
uit Zoeterwoude	16.50
van de Vrouwelijke Studenten te Amsterdam	4.50
van N.N. den Haag	2.00
van een schrijver en een redacteur:	
„Een twijfelachtige geldkwestie omgezet in rijst voor den hongerenden Javanen“	42.00
van den heer en Mevrouw B. te Utrecht	100.00
te samen	f 191.00
Wij hielden 20 Februari in kas	369.10
totaal	f 560.10

Aan onkosten voor den telegrafischen postwissel van f 1000 werd betaald f 33.90
Voor een 25 Februari genomen postwissel van f 400 aan het Bestuur der afd. Nederlandsch-Indië 400.80
aftrekken f 435.50
Rest in kas f 125.60

In het geheel hebben wij nu aan het Bestuur der afdeling in Indië overgemaakt: f 300 + f 1000 + f 300 = f 1700. (*)

Hetgeen wij in ons laatste nummer hebben gezegd over de houding der Nederlandsche pers, gaf aan de

(*) Na de afsluiting dezer rekening werd nog ontvangen: van S. P. M. uit Arnhem f 3.— van N. N. uit Amsterdam 100.— Wij verantwoorden die in een volgend nummer.

FEUILLETON.

Een leekepraatje over Indische Kunstnijverheid.

Men zegt, dat de Indische kunstnijverheid sinds lang in diep verval is, en wanneer wij de vele kostbare voorwerpen van inlandsche kunstnijverheid uit vroeger tijden, voor een klein deel opgeborgen en met zorg bewaard in onze museums, vergelijken met de producten, die de inlander thans aflevert, of wanneer wij een enkele maal in de gelegenheid zijn de antiequiteiten — voor een groot deel kostbare poesaks — bij den ouden inlandschen adel te bewonderen, worden wij maar al te zeer van die treurige waarheid overtuigd.

De Indische kunstnijverheid is in diep verval, en het kost zeker weinig moeite, de oorzaken daarvan op te sporen. De inlander heeft in het algemeen gevoel voor kunst en hij geeft daar gaarne uiting aan.

De omgeving, waarin hij leeft, zijn geaardheid, zijn godsdienst, de geschiedenis, die in heldensagen tot hem spreekt, alles werkt samen of heeft samengewerkt om het aesthetisch gevoel te ontwikkelen, zij het dan ook in sommige opzichten op een wijze, in strijd met onze Europeesche begrippen van kunst.

Welke javaanse vrouw, hoe arm ook, tooit zich niet gaarne met bloemen, de schoone, welriekende, door haar geur haast bedwelmende bloemen van haar land. Hoeveel hooger staat zij in dit opzicht dan de Europeesche vrouw

redactie van het „Nieuwsblad voor Nederland“ de goede gedachte, om zijn nummer van Dinsdag 25 Februari te beginnen met een artikel: **HONGERSNOOD**, waarin op onze pogingen om van de armsten onder de noodlijdende Javanen den honger te stillen, de aandacht wordt gevestigd en dan de reden wordt gegeven, waarom tot nu toe de Nederlandsche Pers ongevoelig bleef voor het lijden der bruine broeders en zusters.

Wij laten dat artikel, waarvoor wij in het belang onzer Javanen, dankbaar zijn, hier in zijn geheel volgen: „Hongersnood — een ramp, die gelukkig in westelijk Europa niet meer bekend is, in Rusland en Azië, helaas, nog een plaag is, waar tegenover menselijke krachten haast machteloos staan. We leven snel, maar vermoedelijk herinnert ieder zich nog, welk een ernstige hongersnood een paar jaar geleden in een deel van Rusland geheerscht heeft, voorzeker ligt het nog bij allen in 't geheugen, hoe Britsch-Indië op de afschuwelijkste wijze door honger geteisterd is, nadat eerst de cholera de kracht der bevolking had doen slinken.

Thans wordt een ander deel van Azië bedreigd door het monster van honger en gebrek: onze eigen bezittingen en in het bijzonder Java.

Voor wie met eenige aandacht de berichten uit Oost-Indië volgt, deelen we hier niets nieuws mede; zij herinneren zich, dat in verschillende gedeelten van het zoo rijke en vruchtbare eiland gebrek heerscht, hier het gevolg van misgewas, daar van overstromingen, elders van de uitbarsting van den vulkaan de Kloet.

Maar den meesten gaat Indië, helaas, niet zoo ter harte, dat hun geest er mede vervuld blijft en „het eene oor in, het andere uit“ zal het bij hen wel met die berichten gegaan zijn. Niet aldus bij hen, die Indië uit eigen aanschouwing kennen en het liefhebben. Hun slaat de angst om het harte, als zij bij het lezen dier berichten denken aan hetgeen daar geleden wordt en wellicht nog geleden zal worden.

Men heeft daarvoor maar op te slaan „het Koloniaal Weekblad“, het orgaan der jonge vereeniging „Oost en West“, wier hoofddoel is de kennis van onze koloniën te bevorderen.

De redactie er van heeft reeds enkele malen de alarmklok laten hooren en wanneer men zoo'n bloemlezing van onheilsberichten, als zij dat bijeengaat, leest, moet men ook erkennen, dat de toestand op Java, om het zeer zacht uit te drukken, lang niet rooskleurig is.

Er wordt honger en gebrek geleden in de residentie Semarang, in het Solosche, in Krawang, in Demak, in Kediri, vruchtbare, dichtbevolkte residentien van Java en dat de toestand er inderdaad ernstig is, blijkt o.i. wel uit het feit, dat de regering f 20000 ter beschikking van den resident van Krawang heeft gesteld, om de bevolking tegemoet te komen en haar aan voedingsgewassen te helpen.

Ook in andere streken is de regering actief opgetreden, terwijl de welgestelden op Java ook in hun beurs getast hebben.

Aldoende schijnt dit echter nog niet te zijn en het bestuur van „Oost en West“ heeft dan reeds een bede om hulp tot zijn landgenooten gericht. Wat het echter tot nog toe ingezameld heeft, is niet veel meer dan een boon in een brouwketel; nog geen f 1400, waaronder een gift van f 1000 uit Amsterdam en een van f 300 uit Den Haag. Intusschen kruimkens zijn ook brood en van het ingezamelde is reeds f 1000 per telegrafischen postwissel naar Indië gezonden.

Maar wanneer de gelden niet ruimer vloeien, zal het nog wel een tijdje duren eer een tweede duizend gulden denzelfden weg opgaat.

Waarom dit ligt? In de eerste plaats zeer zeker aan de betrekkelijke onbekendheid der jonge vereeniging, in de tweede plaats echter ongetwijfeld aan het feit, dat men niet

overziet den omvang van het kwaad. Al die losse berichten in de Indische bladen geven geen beeld van den nood, die er heerscht, daargelaten nog het feit, dat ons courantenlezend publiek niet overtuigd is, dat die dagbladen niet met te schrille kleuren den toestand afschilderen. Er zijn inderdaad organen, die zich vaak aan overdrijving schuldig maken, zoodat men vele berichten uit Indië liefst slechts „onder benefice van inventaris“ aanvaardt.

Daar is maar één middel tegen: laat de regering spreken.

Aan het Departement van Koloniën is men ongetwijfeld op de hoogte van den omvang van den nood en van de middelen, waarover Indië's bestuur beschikt om dezen te bestrijden. Is dit niet geheel het geval, welnu, dan kunnen er waarlijk wel de kosten van een paar telegrammen op overschieten, om voldoende ingelicht te worden.

Kan nu niet een der leden van de Tweede Kamer, die nu juist bijeen is, door een interpellatieje aan de regering gelegenheid geven om te vertellen, wat zij weet of alsnog te weten kan komen?

Dan kunnen we elkander nader spreken.

Is de Indische regering in staat om uit eigen middelen het vreeselijk kwaad te keeren, vóór het erger omvang heeft genomen, het zal ons zeer, zeer aangenaam zijn. Maar blijkt dit niet mogelijk, welnu, dan zal de redactie van het Kol. Weekbl. bemerken, dat de geheele Nederlandsche pers, over wier schijnbare laksheid ze thans blijkbaar een weinig verstoord is, haar gaarne zal steunen in haar poging om gelden bijeen te brengen voor de noodlijdende bevolking op Java. En dan zal zij ook ervaren, dat de gulheid, waarmede gegeven wordt voor de Zuid-Afrikaansche stamgenooten, de Nederlandsche weldadigheid nog niet zoo heeft uitgeput, dat men den bruinen broeder in Indië zou laten verhongeren. Vóór alles moeten we echter zekerheid hebben, dat onze hulp noodig is en die zekerheid is niet te verschaffen door de mededeelingen van enkele particulieren en dagbladen, doch door een duidelijke en afdoende verklaring der regering. Als de redactie van het weekblad het daarmede eens is, zal het haar zeker niet moeielijk vallen op een interpellatie aan te sturen, daar, indien we ons niet vergissen, meer dan één Kamerlid lid is van de vereeniging „Oost en West“.

In 't kort dus dit: Wij hebben gelezen en bij herhaling gelezen, dat er in tal van gewesten op Java, zelfs in de anders het meest welvarende, gebrek en ellende heerscht. Iedere maal kunnen wij in alle Indische bladen de meest treurige berichten vinden van den nood. De Indische Regeering verleent hulp, maar behalve de Regeering helpen ook de welgestelden op Java, die begrijpen, dat de Regeering onmogelijk alles kan doen. Onlangs hebben wij zelfs een stuk kunnen lezen, onder teekend door een ter goeder faam bekend staand man, dat hij met betrekkelijk weinig geld ruim duizend hongerieters heeft kunnen te eten geven, die er als geraamten uitzagen en waarvan er één zelfs op zijn erf aan uitputting bezweek.

Door niemand werden de treurige berichten, die steeds tot ons komen, nog tegengesproken, ook door de Indische Regeering niet! Geloofden wij Nederlanders en ook de Nederlandsche pers, nu maar aan die berichten, dan zouden wij wel medewerken en dan zoudt ge eerst zien, dat Nederlanders het uit Java voortgekomen geld niet alleen voor Zuid-Afrika over heeft, maar ook voor de arme Javanen, door wie wij thans rijk zijn geworden of wier voortvaders de onze hebben rijk gemaakt. Maar die Indische bladen geven geen goed beeld van den nood, die er heerscht, en er zijn er bij, die

producten voor een billijken prijs van de hand kan doen, dat zijn werk gewaardeerd wordt. Ik stel mij voor, dat de kunstenaar, de inlandsche kunstenaar wel te verstaan, vroeger meer gezien was dan thans. De adel, de welgestelden hadden hem noodig, want alle sieraden waren voortbrengselen van inlandsche kunstnijverheid. En al moest de kunstenaar ze ook verkoopen voor een prijs, lang niet evenredig aan den arbeid, de appreciatie was in elk geval grooter. Daarbij komt, dat de sociale en oeconomische toestanden van dien aard waren, dat hij ook van een kleine verdienste betrekkelijk goed kon leven. Daarenboven werd de kunst meestal beoefend in de vrije uren.

Doch langzamerhand is ook ons Indië overstromd met alles wat Europa, Amerika en Japan op het gebied van fabrieksnijverheid produceeren; de vraag naar voortbrengselen van inlandsche kunstnijverheid is minder geworden; ze zijn voor een groot deel verdrongen door allerlei prullen uit den vreemde. Ziedaar zeker een van de hoofdoorzaken voor het verval van de inlandsche kunstnijverheid. Er was geen waardeering meer van het echt degelijke, het artistieke; de strijd om het bestaan werd voor den inlander moeilijker, hij moest zijn tijd besteden om op andere wijze in het onderhoud van zijn gezin te voorzien, vooral toen hij zelf ook den invloed van de Europeesche beschaving begon te voelen en daarmede zijne behoeften grooter zag worden.

De Europeesche beschaving, de Europeesche nijverheid brachten hem meer comfort misschien, maar werkte doodend op de ontwikkeling van zijn kunstnijverheid. En de Europeaan, die den inlander steeds verwaarloosd

zich aan overdrijving schuldig maken. Al verzekert de Indische pers ons nu ook sedert ruim een jaar, dat de toestand diep treurig is en al wordt dit door niemand tegengesproken, ook niet, nadat „Oost en West“ daartoe, tot zelfs de Regeering heeft gesommeerd. *Wij gelooven het niet!*

En al geloofden wij het, dan zouden wij toch nog eerst moeten weten, of de Indische Regeering niet in staat is, om uit eigen middelen (hoofdzakelijk dus uit door de inlanders opgebrachte belastingen) het vreeselijk kwaad te keeren, dat zou ons zeer, zeer aangenaam zijn.

Blijkt dit echter niet te kunnen en verklaart de Regeering, dat zij wel maatregelen kan treffen om te trachten terugkeer van het lijden te voorkomen, maar dat zij onmogelijk alle thans hongerieters kan voeden en tot in alle hoeken doordringen, om ze te vinden (zooals dit Van Emmerik deed), dan is het eerst onze beurt om te geven.

Een interpellatieje dus in de Tweede Kamer.

Op die interpellatie moet „Oost en West“ aansturen.

Waarom „Oost- en West“? Moet als ze noodig is, niet gansch Nederland daarop aansturen?

Waarlijk wij zijn niet verstoord over de schijnbare laksheid der Nederlandsche pers om ons goed werk te steunen. Wij kunnen ze zelfs begrijpen, als uitvloeisel der onverschilligheid van bijna gansch het volk voor het wee der Koloniën; maar ze doet ons innig leed.

Wij zullen voortgaan met uit de Indische bladen over te nemen, wat dienen kan, om hen, die wel gelooven en met ons mee voelen, tot weldadigheid aan te sporen. — Ditmaal het volgende:

OFFICIEËLE BERICHTEN: Aan de Java Ctr. (de Indische Staatscourant) van 24 Januari ontleenen wij: „Van den resident van Pecalongan is de mededeeling ontvangen, dat tengevolge van hoogen waterstand in de Pemalirivier op 13 dezer een deel van den heeren dienstweg naar Djatibarang met de omliggende dessas en sawahs, benevens eenige ten noorden der hoofdplaats Brebes gelegen dessas met haar velden overstromd werden, terwijl door hevige rukwinden tien inlandsche huizen in de dessa Sawahdjadarlor ingestort zijn. Persoonlijke ongelukken hebben zich niet voorgedaan.

Van den resident van Semarang is de mededeeling ontvangen, dat door zware regens en daardoor ontstane bandjir op 12 dezer in het district Tjengkal Sawoe veel sawahs en erven onder water werden gezet en veel schade werd aangericht aan den nieuwen weg Kajen—Tambakromo en aan heeren dienstwegen. Door vele regens werden mede 125 kweekbedden en 370 bouws geplante sawahs overstromd.

In de districten Pati, Bogorame en Djoewana stonden de sawahs langs de Djoewanarivier over een groote uitgestrektheid onder water.

Voorts werden door bandjir in de Djoewanarivier op 14 dezer en in den nacht van den 15den op den 16den d.a.v. in het onderdistrict Bangklejan (district Bogorame) en in het district Pati respectievelijk 400 bouws padi, 164 erven en 276 bouws padi, 121 bouws rietaanplant en 88 bouws woonerven overstromd. Te Pati bedroeg de regenval gedurende tien dagen 397 m.M.

De resident van Soerakarta bericht, dat door overstroming van de Djambon en Papah in de afdeling Klanten, in den avond van 29 December een negental dessa's onder water werden gezet en zeven huizen ingestort zijn. Van de te velde staande gewassen werden een kwart bouw zaadpadi en twee bouws djagoengaanplant geheel vernield.”

heeft, ook de Regeering, bleef onverschillig, had geen oog voor die eigenaardige kunst met haar oosters karakter en deed geen enkele poging, om de inlandsche kunstnijverheid te steunen en tot haar vroegeren bloei terug te brengen.

Gelukkig bespeuren wij thans een merkbare verandering. De onverschilligheid van vroeger begint plaats te maken voor groote belangstelling en zoowel het particulier initiatief, als de Regeering doet zijn best, zoekt naar middelen, om de inlandsche kunstnijverheid te doen herleven, zoo mogelijk tot hooger bloei te brengen.

Het is vooral de Vereeniging „Oost en West“, welke in dit opzicht een goed voorbeeld heeft gegeven, maar ook dien ik hier met groote waardeering melding te maken van het streven van den heer Jasper, die kort geleden met veel moeite er in geslaagd is, te Soerabaja een kleine tentoonstelling van inlandsche kunstnijverheid te openen; verder van de commissie voor het huldeblijk, die er zeker zeer veel toe bij zal dragen, om in Nederland het kunstminnend publiek een denkbeeld te geven van hetgeen Indië vermag.

Bestaat de echte inlandsche kunstnijverheid nog in Indië? Zeker vindt men ze nog in vele streken, doch in evenveel plaatsen is ze ont aard. En de Europeanen, zoowel als de verurpeeschte inlandsche adel dragen daarvan de schuld. Geheel ongevoelig voor de echte kunst met haar sterk op den voorgrond tredend oosters karakter, hebben wij den inlandschen kunstenaar patronen en motieven voorgelegd van europeesch maaksel of nieuwwetse kunst en de voorwerpen, die zij voor betrekkelijk hoogen prijs kochten, zijn misbaksels, welke misschien hun oog een oogenblik streelen doch, goed

Uit het *Batavisch Nieuwsblad* van denzelfden datum: „In het onderdistrict Ploepoeh, Sragen, moet het er treurig uitzien; er heerscht nijpend gebrek en het aantal nooddriften loopt naar de duizend, werd aan de *Sem. Ct.* geschreven.

En van de *Sem. Ct.*: „Nog dagelijks zien wij een groot aantal uitgehongerde vrouwen en kinderen, afkomstig van Poerwodadi, Demak, Grogol en Sajoeng (van dit laatste perceel noemen wij in het bijzonder de desa Lo Ireng) naar de hoofdplaats trekken om — nu ja, het doel is nogal duidelijk.

Op de vraag van een paar heeren, wat de arme lui van de hoofdplaats verwachtten, volgde telkens hetzelfde antwoord:

„Hing doeson koelo botten wanten hinghang dhipen tedie“, d. i.: wij hebben in onze dessa's niets te eten.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur.

a. De hoofdbestuurvergadering eerst vastgesteld op 19 Februari, en daarna uitgesteld, zal nu te Arnhem worden gehouden op

DONDERDAG 6 Maart a.s.

b. Eerst na de vaststelling van bovengenoemde datum voor de Hoofdbestuurvergadering, ontvingen wij van de Vrijzinnig-Democratische Kiesvereniging alhier eene uitnodiging voor onze leden tot het bijwonen eener samenkomst op denzelfden 6 Maart a.s. des avonds ten 8 ure in het lokaal der Vereeniging (Willemsstraat), waar de heer Mr. C. Th. van Deventer eene rede zal houden over:

Indië en de Democratie.

Wij vertrouwen dat velen van die gelegenheid gebruik zullen maken.

II. Van de 5e Commissie.

a. Door het Nederlandsch Comité der eerste Internationale Tentoonstelling van Moderne Decoratieve Kunst, de heeren *Jhr. Ernest van Loon, E. A. van Saher, K. Stuijterman* en *Th. Zilcken*, werden wij uitgenodigd om deel te nemen aan die tentoonstelling, welke te Turijn zal worden gehouden, den 15 April wordt geopend en duren zal tot 1 November 1902.

Onder de afdelingen op het programma vermeld, zijn er verscheidene, waarin ook onze Oost-Indische Kunstnijverheid-voorwerpen kunnen mededingen.

Weefsels, gebatikte stoffen, kantwerk, borduurwerk, kunstvlechtwerk, geslagen of gedreven en gegoten metalen, wapenen en hunne onderdelen, zilverwerken en juwelierswerken worden bij name genoemd.

Wij hebben dan ook besloten om in het belang der Indische Kunstnijverheid te trachten, zoo goed als eenigzins mogelijk aan het ons voorgestelde te voldoen en noodigen hierbij allen, die iets fraai's bezitten, dat zij tijdelijk voor de Tentoonstelling te Turijn zouden willen afstaan uit, om daarvan ten spoedigste mededeeling te doen, mondeling of schriftelijk, aan ons bureau Heerengracht 4, dan wel aan het Bestuur onze Commissie:

Mevrouw N. van Zuijlen—Tromp, Heerengracht 7a, Mej. H. W. van Baak, Mauritskade 43, beiden den Haag.

Alles wordt van af de verzending tot de terugbezorging voor de door de eigenaars op te geven waarde verzekerd. De inzenders hebben geenlei onkosten.

b. In het Batav. Nieuwsblad vonden wij een stuk over Indische Kunstnijverheid van de hand van den Secretaris onze afdeling Ned.-Indië, den heer Hilgers. Wij verzochten aan de Redactie van het Weekblad om dat stuk in het nummer van heden als feuilleton op te nemen.

Indo-Europeanen.

Eenigen tijd geleden kwam in ons blad een ingezonden stuk voor, dat op grond van door een Indisch Nederlander zelf gegeven inlichtingen, de reden van het in Oost-Indië onder de Indo-Europeanen bestaande pauperisme hoofdzakelijk zocht in hun eigen grove fout: de minachting van handarbeid en waarin dat pauperisme, wel eene harde, maar toch eene zeer nuttige les werd genoemd, die hen er toe zou brengen, om als landbouwers of werklieden hun levensonderhoud te verdienen, in plaats van armoede te lijden, als grootdoende, slecht betaalde bureau-klerkjes.

In korte woorden schreven wij onder dat stuk wat onze meening daaromtrent is. Wij hebben in onzen werkring, als ingenieur en ook als militair veel met zoogenaamde „indische kinderen“ te doen gehad en steeds met belangstelling hun doen en laten gade geslagen, omdat wij overtuigd zijn, dat, wat de toekomst der Koloniën betreft, met hen ernstig rekening moet worden gehouden.

Er zijn er onder degenen, die over Indische belangen schrijven, die dit vraagstuk behandelen, alsof het een geheel nieuwe quaestie ware en daartoe gaf de door den Gouverneur-Generaal bevolen enquête wel eenigzins aanleiding. Toch kunnen wij de verzekering geven, zooals ook in het hierboven bedoeld onderschrift door ons werd aangegeven, dat reeds 35 jaren geleden, de vraag, of de

Regering wel genoeg acht sloeg op het lot der Indo-Europeanen, de pennen der belangstellenden in beweging bracht, terwijl vóór ongeveer twintig jaren, toen wij in onze toenmalige functie reden vonden, om ze bij de een of andere gelegenheid, officieel aan de orde te stellen, ons ten antwoord werd gegeven, dat de studiën en rapporten daarover tot een omvangrijk dossier verzameld, in behandeling waren bij den Raad van Indië.

Toen dan ook de enquête naar de oorzaak van het toenemend pauperisme, die nu gehouden wordt, in ons blad ter sprake kwam, hebben wij als ons gevoelen te kennen gegeven, dat men eenigzins ging vragen naar den bekenden weg en dat wij het jammer zouden vinden, als het nemen van maatregelen om de kermelijk bestaande kwaal te bestrijden, daardoor zou worden uitgesteld.

Wordt er echter toch dadelijk gedaan, wat men zeker weet dat goed is, dan hebben wij tegen het tevens houden van een nader onderzoek geen bedenkingen, al zijn wij het ook eens met den heer Otto Knaap, waar hij in n°. 1283 van het weekblad „de Amsterdammer“, in „de Groene“ zooals de populaire naam van het blad luidt, den vorm, waarin die enquête zal gehouden worden, niet goed gedacht en onpractisch vindt.

Ook wij zouden het beter gevonden hebben, als de Regering zonder wijdloopigen ambtelijken ontslag aan enkele haar als bekwaam en betrouwbaar bekende mannen, die een tijd lang met de Indo-Europeesche maatschappij hebben saamgeleefd en haar vertrouwen genoten, de opdracht had gegeven om een rapport over den actueelen toestand te leveren, met de noodige, doch tot een minimum herleide statistieken verrijkt, maar gevolgd door het aanwijzen der maatregelen, die al dadelijk, en ook in de toekomst, verbetering kunnen aanbrengen.

Het zou immers toch altijd aan de Regering blijven, om van de voorgestelde maatregelen slechts te doen uitvoeren, wat strookt met hare opvattingen en wat zij, ook uit een financieel oogpunt beschouwd, mogelijk en aanbevelenswaardig acht.

Ook de heer O. K. heeft den toestand der Indo-Europeanen in het hart leeren kennen. Aan zijne hand, geleid door het tweede deel van zijn artikel in n°. 1284 van „de Amsterdammer“, zullen wij ons een denkbeeld kunnen maken van de voorstellen, die de Regering wellicht van bovenbedoelde commissie zou hebben ontvangen.

Zeker niet de aanbeveling van het radicale middel, dat iemand, die onder den naam Joessoef schreef, in den „Java-Bode“ aan de hand deed. „Zijn stelsel, dat der „niet-erkenning van kinderen buiten wettig huwelijk verwekt“ en het „verbod van het aangaan van gemengde huwelijken“ voerde ons in gedachte terug op een der talrijke, tijdens de internationale tentoonstelling van 1900 te Parijs gehouden congressen, dat der *ethnologen*. Het vraagstuk der deugden en ondeugden van de gemengde rassen was aan de orde en de inleider had de gemengde rassen in bescherming genomen en aangehouden, dat daarin hoofdzakelijk in die, waar Europeanen en inlanders afstammelingen krijgen, de toekomst ligt van het vrije volk, dat noodwendig eenmaal uit iederen Koloniaal staat moet geboren worden. Mits, zeide hij er bij, de Regering van het overheerschende volk zorge voor de opleiding en ontwikkeling van de metissen. (het Fransche woord is *métis*). Hij was even als O. K. van meening, dat men het kruisen der rassen niet verbieden of bedwingen kan, maar het gevaar ligt dan ook zijns inziens niet hierin, maar in het gebrek aan doorzicht van de Gouvernemenen, die aan de opvoeding en vorming der kinderen van gemengd ras, hetzij met opzet uit politieke overwegingen, hetzij uit slecht begrepen zuinigheid, niet het noodige ten koste leggen.

In Frankrijk was toen de organisatie van bestuur en bestuursbeginselen voor Madagascar een vraagstuk van den dag en onder de aanwezige Franschen vond het „stelsel Joessoef“ warme voorstanders; de superioriteit van den Europeaan en het politiek gevaar waren voornaamste argumenten. Maar aan den kant van den inleider stonden de nog krachtiger bestrijders van het stelsel eene aanmaning voor de Koloniale Regeeringen, om met het oog op de toekomst, bijzondere zorg te dragen voor de belangen der afstammelingen van gekruisdras, werd ten slotte met groote meerderheid aangenomen.

Nu zal men hier wellicht tegen aanvoeren, dat congresdebatten en congresbesluiten niet zwaar wegen en dat wij niet bij de Franschen in de leer behoeven te gaan, om koloniaal beleid te leeren; wij zijn daarentegen van meening, dat er uit congresdebatten voor hem, die wil, veel te leeren valt en uit hetgeen wij in ons blad „uit vreemde

koloniën“ van tijd tot tijd mededeelden, kan men hebben gezien, dat het tegenwoordige Frankrijk, vooral waar het Madagascar betreft, aan andere koloniale mogendheden menig goed voorbeeld geeft.

Keeren wij echter tot eigen huis terug. In de „Preangerbode“ heeft de heer E. O. Hinze duidelijk aangehouden, hoe noodlottig het voor ons O.-Indië zou zijn, als Nederland naar den raad van Joessoef luisterde. Dit welsprekend betoog is in de Amsterdammer terug te vinden. O. K. voegt er nog aan toe, dat juist het grooter getal niet-erkende kinderen van Europeanen, die dus wettelijk inlander zijn, maar zich, prat op hunne afstamming, ver boven den inlander stellen en den Europeaan haten, gevaarlijke elementen kunnen worden in de Indische Maatschappij.

Geen onpraktische pogingen dus, om gemengde huwelijken te beletten of het wettigen van zoogenaamd natuurlijke kinderen te verbieden, maar wat dan wel?

Eerlang hoop ik 't pauperisme in Indië, meer in den breede in woord te brengen, zegt O. K., nu zij volstaan met het aangeven in 't kort van hetgeen naar mijn meening beslist noodzakelijk is tot verbetering van het lot der Indische proletariaten:

10. het vermeerderen van het aantal instellingen van uitgebreid lager en van middelbaar onderwijs;

20. het kosteloos openstellen van alle inrichtingen van onderwijs voor begaafde kinderen van min- en onvermogenen;

30. het verminderen van de traktementen van hooggeplaatste en het vermeerderen van die van mindere ambtenaren;

40. het verscherpen van de bepalingen betreffende de toelating van vreemde Oosterlingen.

De Indo's zijn er slecht aan toe. Ten opzichte van handarbeid wacht hen steeds dreigend de concurrentie van inlanders en vreemde Oosterlingen, die, minder behoefte hebbende, voor minder loon kunnen arbeiden. En wat geestesarbeid betreft, wél worden hun goedgevestigde rechten toegestaan als den „moederlanders“, doch het schoolwezen in Indië staat te zeer achter bij dat in Nederland, dan dat zij met goed gevolg den strijd om het bestaan kunnen aanbinden tegen de in het moederland opgevoeden. Daarbij komt nog, dat de bedroevend weinige inrichtingen van uitgebreid lager en van middelbaar onderwijs slechts toegankelijk zijn voor kinderen van goedgeoede ouders; kinderen van min- en onvermogenen, voor wie de betaling van het geheven schoolgeld onoverkomelijk is, mogen zich tevreden stellen met lager onderwijs. Alleen op de kortelings te Batavia opgerichte Koningin-Wilhelminaschool kunnen, maar niet dan voor bepaalde vakken en onder voorbehoud van plaatsruimte, gratis leerlingen worden toegelaten. Dat de onvermogenen buiten Batavia aan die gedeeltelijke kosteloze openstelling heelemaal niets hebben, behoef geen verduidelijking. Hoe onbillijk de tegenwoordige onderwijsregeling in Indië is, blijkt duidelijk uit het schrille contrast, dat het domste kind van een bemiddelden vreemden Oosterling toegang heeft tot menige school, die voor het meest begaafde kind van den onvermogenen en zelfs minvermogenen Indo-Europeanen gesloten blijft. Dat dergelijke toestanden en verhoudingen den Indischen pauper bitter stemmen, wie kan er hun een verwijt van maken? In de eerste vijfentwintig jaar zal het ideaal van algemeen kosteloos onderwijs wel nog niet verwezenlijkt kunnen worden, maar niet onoverwinnelijk is de wensch, dat de Regering de inrichtingen van voortgezet onderwijs vermeerderde en elke school kosteloos openstelde voor begaafde kinderen, wier ouders niet in staat zijn eenig schoolgeld te betalen. Dat zou een stap in de richting der sociale rechtvaardigheid zijn. En het hemelstergend noodlot van een enkel pauperisme zou eenigzins in zijn loop gestuit worden. *)

Wij hebben dit gedeelte van het artikel uit „de Amsterdammer“ geheel overgenomen, omdat beter onderwijs en meer praktisch onderwijs ook naar onze overtuiging middelen zijn, die dadelijk kunnen worden toegepast om het kwaad te bestrijden.

Dat de Regering hare hoogere ambtenaren zeer ruim bezoldigt, en het lagere werk soms slecht betaald, zijn feiten die, naar ons inzien, met het bestaande pauperisme niet direct te maken hebben. Juist die lage klerkenbezoldiging, moet een aansporing te meer zijn, om 't klerkjes-spelen vaarwel te zeggen en in den kleinen landbouw of 't ambacht een bestaan te zoeken, dat ruimer wordt door vermeerdering van kennis en grooten ijver. Het is niet tegen te spreken, dat de dwaze trots van den Europeër tegenover den overheerschten Inlander ook door zijn Oost-Indische afstammelingen werd overgeërfd. Dat dit in de laatste vijf en twintig jaren reeds veel verminderd is, geven wij gereedelijk toe, maar 't zal ons eerst dan naar den zin zijn, wanneer er over concurrentie

*) Met genoegen maak ik hier gewag van het edele streven van het Hoofdbestuur der Vereeniging „De Indische Bond“, den leeraar M. J. Wiessing en den onderwijzer Van Ravesteyn om het onderwijs in Indië tot hooger peil te brengen. Inlichtingen omtrent „De Indische Bond“ worden gaarne verstrekt door schrijver dezes, agent voor Nederland der Vereeniging (O. Knaap, Corn. Schuytstraat 22, Amsterdam).

belangstelling en waardeering kan zich uiten in het organiseeren en steunen van tentoonstellingen. Het nut behoef zeker niet in den breeden maatstaf te worden: Het groote publiek komt op de hoogte van alles, wat de inlandsche kunstnijverheid voortbrengt, het leert de echte kunst waardeeren en het gevolg zal zijn, dat de inlanders, die haar beoefenen, daarin een goed bestaan vinden. En die tentoonstellingen moeten niet beperken tot Indië, ook in Nederland, in geheel Europa dient men ze te organiseren om ten slotte overal, waar de gelegenheid gunstig is, grotere of kleinere mangazijnen te openen, waar uitsluitend voorwerpen van indische kunstnijverheid uitgesteld worden.

Om namaak te voorkomen, kieze men hoofdzakelijk voorwerpen, waarvan de grondstof alleen in Indië te vinden is, of ten minste veel goedkoop kan betrokken worden, dan overal elders. In de tweede plaats moet de indische Regering de beoefening van inlandsche kunstnijverheid aanmoedigen en dat doel bereikt zij het best door een gepast gebruik te maken van den invloed der inlandsche hoofden en bestuursambtenaren.

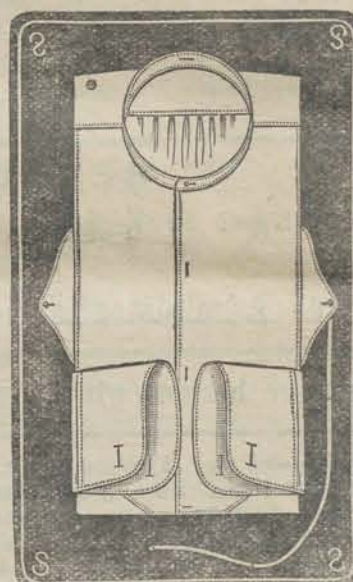
Ook voorlichting en leiding zijn zeer gewenscht. De Regering moet de hand leggen op personen, als den heer Jasper, die van hun groote belangstelling blijken geven, of toonen oog te hebben voor kunst. Deze moeten in de gelegenheid gesteld worden het noodige materiaal te verzamelen, dat dienst kan doen als modellen; zij mogen wel degelijk hier en daar naar patronen of motieven laten werken, mits deze geen afbreuk doen aan het oorspronkelijk inlandsch karakter, maar daarentegen de kunst op den rechten weg brengen. Ik zou het zelfs van zeer groot belang achten, indien van regeeringswege mettertijd één of meer inspec-

van den inlander niet meer wordt geklaagd en wanneer de Indische Bond niet meer alleen zich de belangen der Indo-Europeanen aantrekt, maar ook die van den evenzeer verarmden en sedert eeuwen achteruitgestelden Inlander.

Dat ook hier van volkomen gelijkstelling in de eerste vijftig jaren nog geen sprake zal zijn, is duidelijk, maar steeds zullen wij er op wijzen, dat deze toch de grondstelling voor het ontwerpen en voorbereiden der toekomst zijn moet.

RECLAMES.

SACHS & Co's.

ROKHEMDEN

passen onberispelijk.

Mej. MOONEN—HENNES,
Bilderdijkstraat 98, alhier.
UITZENDING van DINERS.
Kamers met pension te huur.

„Aux Éléantes“

MAISON FRANÇAISE.

FÇOIS HOYER,

Javastraat, 31a, en face Surinamestraat
LA HAYE.

Spécialité de Costumes Cyclistes
pour Dames.
MODELES EXCLUSIFS.

ROBES et MANTEAUX.

COSTUMES (Genre Tailleur).

PEIGNOIRS, JUPONS et BLOUSES.

CONFECTIONNÉS et SUR MESURE.

MAISON DE PREMIER ORDRE.

Ouverture commencement 1 Mars.

Piano-Magazijn D. SENTEUR,

HOFSTRAAT 8, DEN HAAG.

Voorhanden een ruime sortering

PIANO's in verschillende Houtsoorten.

Lage prijzen en gemakkelijke betaling.

Piano's in huur van af f 4.— per maand.

69, DENNENWEG 69,

DEN HAAG.

ASCO KOUSJES

ASCO KOUSJES

ASCO KOUSJES

Geplaatst 30 en 45 ct.

Afgehaald 25 en 40 ct.

A. SERPHOS & Co. Telefoon 930.

beschouwd, hoegenaamd geen aanspraak kunnen maken op oorspronkelijkheid.

De inlandsche kunstenaar, aangelokt door het geld, liet zich gemakkelijk overhalen aan den wensch van zooveel domme menschen te voldoen, niet begripdend, dat hij daarmee zijn kunst in discreditie bracht. Zieaar ook een voorname oorzaak voor het verval van de inlandsche kunstnijverheid.

Gelukkelijk echter is er nog geen reden, om aan een herleving te wanhopen. In vele streken van den Indischen Archipel vindt men de echte, onvervalschte kunst nog terug en de lust om haar te beoefenen kan zeker met een weinig belangstelling en waardeering, maar vooral met veel steun en leiding van bekwaame menschen, ontwikkeld worden.

Wat de heer Jasper te Soerabaja tentoonstelde, waren voorwerpen van inlandsche kunstnijverheid. Zooals de lezer zal weten, is Soerabaja het land van het koperwerk; de voorwerpen door den heer Jasper verzameld, waren alle afkomstig uit streken of kampongs, waar inlanders geheel op oorspronkelijke wijze het koper bewerken. Het feit, dat bijna al het tentoongestelde voor betrekkelijk hoogen prijs werd aangekocht, is het groote succes van deze kleine expositie geweest.

De residentie Japara is het land van houtsnijwerk. Eenig mooi zijn de voorwerpen, die de inlanders daar uit djatihout en andere houtsoorten snijden; zij zijn in de huizen van de deftigste lieden op hun plaats.

Ik was in de gelegenheid een traasie collectie te bewonderen ten huize van den heer Van Lawick van Pabst, hoofdinspecteur der cultures en ik moet zeggen, dat mijn stoutste verwachtingen verre overtroffen werden.

Toch dreigt ook in Japara de invloed van de Europeesche kunst tot ontarding. Ik hoorde zelfs, dat de dochters van een aanzienlijk hoofd steeds voortgaan de inlanders te laten werken naar modellen en motieven van Europeesch maaksel.

De Preanger is bekend om zijn keurig vlechtwerk, dat zelfs in Europa zeer gezocht is.

In vele residenties van Java leggen de inlanders zich bijzonder toe op het vervaardigen van bloempotten en ander aardewerk. Het weven van stoffen, het battikken enz. Padang is bekend om zijn kunstige zilveren voorwerpen en zoo zijn er heel wat streken in Indië, waar de kunstnijverheid nog bloeit, al hebben de omstandigheden er ook niet toe geleid, om er de noodige bekendheid aan te geven.

Hoe ontwending de Europeanen zijn, zelfs omtrent de kunst, die in hun onmiddellijken nabijheid wordt beoefend, vernam ik nog dezer dagen van den heer Van Lawick van Pabst. Hij vond in den kraton te Solo inlandsche wapens, waarvan heft en scheede op een zeer bijzondere wijze beschilderd zijn. De versieringen dragen een echt oosters karakter, de kleuren zijn met zorg gekozen en blijven steeds helder. Bij onderzoek bleek, dat deze kunst drink in den kraton beoefend wordt, doch personen uit de naaste omgeving, die het moesten weten, droegen er geen kennis van.

Dit als een klein bewijs, dat in Indië op het gebied van inlandsche kunstnijverheid meer schuilt, dan wij weten of zelfs vermoeden.

Wat kan gedaan worden om de inlandsche kunstnijverheid te doen herleven en tot grotere ontwikkeling te brengen?

In de eerste plaats moet er belangstelling en waardeering zijn, vooral van den kant der bestuursambtenaren. Die

teurs werden aangesteld, uitsluitend belast met het toezicht op de inlandsche kunstnijverheid. Reeds dadelijk zijn personen aan te wijzen, die in zulk een betrekking geheel op hun plaats zouden zijn, en zeker veel zouden bijdragen tot de ontwikkeling van de inlandsche kunstnijverheid.

Ook de oprichting van een school bijzonderlijk daartoe bestemd, laat ik haar noemen: kunstacademie, lijkt voor mij in de toekomst een noodzakelijke eisch.

Daar zou dan een kern gevormd worden van inlandsche kunstenaars met een bijzonder goeden aanleg en zin; deze zouden op hun beurt een gunstigen invloed uitoefenen op de groote schare van inlanders, die de kunst als middel van bestaan beoefenen, mits zij in de eerste plaats op den rechten weg worden gehouden, opdat het oorspronkelijk niet verloren ga.

Zichier enkele beschouwingen, welke volstrekt geen aanspraak maken op een goed doordacht geheel. Ik heb ze gegeven in het belang der zaak; ik ben echter overtuigd, dat velen in staat zullen zijn meer en beter over deze zaak te schrijven. Ik hoop van harte, dat zij ons met raad en daad zullen bijstaan, dat zij hun meening zullen ten beste geven daar, waar zij zeker zijn een belangstellende kring van lezers of hoorders te vinden, maar ik verwacht in de eerste plaats, dat zij en velen, die het wel met ons Indië meenen, zich zullen aansluiten bij de Vereeniging „Oost en West“, die zich steeds beijvert om de inlandsche kunstnijverheid tot ontwikkeling te brengen.

Th. J. A. HILGERS,
Secretaris—Treasurier
van de afdeling „Nederlandsch Indië“
der Vereeniging „Oost en West.“

't Geheim van Papuss.

Als Papuss onder water, een volle week te vasten lag, Gekweld door honger en door dorst zo nacht en dag, Dan denkt gewis en ieder hem bezoekend sterveling, Hoe houdt de vent dat uit, wat is dat zonderling
Geen dokter of profet snapt er het fijne van,
Hoe iemand door suggestie, het zoover brengen kan,
En toch 't geheim is klein, en iemand, die het wist,
Verklaart: hij droomt van schelvisch, tong en schol,
Dien bij voortdurend in zijn droom, ziet zwemmen rond zijn kist.
Prober het, lezer, slechts drie dagen in de week
Te eten niets dan visch, maar schrik niet, wordt niet bleek,
Eet dan vier dagen niets, doch droom, vervuld is dan Uw wensch,
Bij het ontwaken, en blijde is Uw roep, ik ben een Papusmensch.
De man, die dat geheim ontdekte, wil hem een lofied zingen,
Woont hier in deze stad en ook op Scheveningen.
Zijn naam is VAN DER HARST, beroemd slechts door zijn visch.
Hij levert puike waar, verouderbaar, krimp en fris.

Aanbevelend

G. VAN DER HARST, firma A. Knoester,
Roggeveenstraat hoek Prins Hendrikstraat en Vischmarkt, Den Haag.
Telefoon.
Scheveningen, Vijzelstraat 18.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALL MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertalingen

ALLEEN 1818 1830

NOORDEINDE

Gewaarschuld wordt tegen arglistige nabootsing

WEEKOVERZICHT.

De zittingen van de Tweede Kamer begonnen weer. De belangstelling was gering, minnen, zelfs onder de leden waren er maar weinigen, die naar de verschillende redevoeringen over de pensioen- en bevoorderingwetten zaten te luisteren. De meeste tijd werd ingenomen door onderlinge discussies over particuliere zaken, en niet weinige leden waren alleen wat het lichaam betreft aanwezig, terwijl hun geest verre van het Binnenhof zich met het onderwerp van hun particuliere correspondentie, waardoor zij druk in beslag genomen waren, bezig hield. Intusschen hier over dit alles geen jammerklacht. Meer technische wetten, zooals de nu in behandeling genomene, geven vooral bij de algemeene discussie al bijster weinig stof voor pittige opmerkingen en boeiende redevoeringen en per slot van rekening waren het wellicht meer de sprekers, die hun tijd het slechtst gebruikten. Wij zullen dit gevaar ontwijken en bij de enkele vermelding van het hervatten der zittingen ons bepalen.

Over de grenzen speurende, bemerkten wij, dat de aandacht van de gehele wereld gevestigd was op de reis van den Duitschen prins Heinrich, die naar Amerika is gegaan om een nieuw gebouwde jacht voor den keizer in ontvangst te nemen. Kleine reises onderhouden de vriendschap, en de keizer zelf kan daarvan meespreken. Voor een groot deel is Engeland, juist door zijn poging om de stemming te bederven, de oorzaak, dat van deze reis zulk een ophof wordt gemaakt, doordat de anti-Engelschen — en daar zijn er zoo enkele — nu van de zaak een manifestatie voor Duitsland maken. En dan is het natuurlijk voor de Amerikanen een plezierig ding, eens een werkelijken prins in hun midden te hebben en aan hun disch te ontvangen. Voor democraten, als de Amerikanen, is dat wel wat inconsequent, maar niettemin zijn er thans duizenden dames uit de New-Yorksche hooge kringen, die zwart zijn van jalouzie omdat de prins de gast zal zijn van X, — die toch volstrekt niet meer miljoenen bezit als zij — en niet van haar. Hoe echter de reis groote politieke betekenis zou kunnen hebben, is ook hierom nog een raadsel, omdat men met geen mogelijkheid een uur zou kunnen vinden, waarop door de Amerikanen geen beslag is gelegd. Wil de Prins politieke conferentie houden, dan zal hij zich genoodzaakt zien, dit midden in den nacht te doen. Misschien heeft evenwel in het moderne diplomatiek verkeer het uitzenden van een vorstelijk persoon een zekere vaste maçonnieke betekenis gekregen, waaruit ook, zonder meer, conclusies kunnen worden getrokken. Zoo iets als het over en weer pousseeren van kaartjes bij de particuliere personen.

In het Engelsche Parlement hebben de liberalen een kleine overwinning behaald. In het Lagerhuis stelde de afegevaardigde Norton een motie betreffende de werken der Spoorwegbeambten. De Minister Balfour ver-

klaarde, namens de Regeering bereid te zijn die motie over te nemen, maar in gewijzigden vorm. Er werd debat gevoerd, Norton wenschte den oorspronkelijken vorm zijner motie te behouden en met 151 tegen 144 stemmen werd te zoo dan ook aangenomen. De oppositie gaf door getuich haar voldoening te kennen over die, zij het dan ook kleine nederlaag der Regeering, die ook ons, Boerenvrienden, verheugen moet, want zoolang dit Ministerie krachtig blijft, is de kans op een billijken vrede in Zuid-Afrika gering.

Er zijn anders ook voor Engeland redenen genoeg om aan den oorlog een eind te wenschen.

De financieele onderstaatssecretaris van oorlog deelde in de Kamer mee b.v., dat de oorlogskosten sedert 31 December 1900 ongeveer 131 miljoen pond sterling hebben bedragen, d.i. 1.562.000.000 gulden!

Men is doende, om een deel der kosten voor de Engelsche vloot door de koloniën te doen dragen. In het aanstaande koloniaal-congres zal daartoe het voorstel worden gedaan. Men vermoedt, dat de vertegenwoordigers der koloniën niet anders zullen kunnen doen, dan instemmen, maar dat zij dan ook in de toekomst een woordje zullen willen meespreken in de politiek, die Engeland voert, door zijn overmachtige vloot gesteund.

Te Londen heeft het gerucht geloopt, dat Louis Botha zich aan lord Milner zou willen overgeven en een onderhand had gevraagd. Blijkbaar was dit echter een beursmanoeuvre, want ter zake in het Lagerhuis geïnterpelleerd, gaf Chamberlain ten antwoord, dat de Regeering geen enkele mededeeling van dien aard had ontvangen.

De Boeren gaan voort met hier en daar kleine overwinningen te behalen, die Kitchener in zijn gewonen verbloeienden stijl overbrengt. Ook in Londen doet men thans wat men kan, om de terdoodveroordeeling van Kritzinger te voorkomen; men schijnt eindelijk tot de overtuiging te komen, dat het martelaars maken geen middel is om verzet te doen ophouden. Het getal strijders uit de Kaapkolonie, dat naar de Boeren is gegaan, om mee voor hun afhankelijkheid te vechten, wordt op 12.000 geschat.

Ook in Frankrijk heeft het Ministerie eene kleine nederlaag geleden. Er werd bij de behandeling van de oorlogsbegroeting een amendement voorgesteld, om de herhalingsvoering te verkorten. De Minister van oorlog verklaarde zich er tegen, ook omdat organieke wetten niet kunnen worden gewijzigd door besluiten bij een begrotingsdebat. Toch werd het amendement met 375 stemmen tegen 147 aangenomen.

Op de place Victor Hugo werd 26 Februari het monument voor een van Frankrijks grootste dichters onthuld. Het heeft echter heel wat voeten in de aarde gehad om daartoe te komen. Wij herinneren ons, dat reeds jaren geleden ook in Oost-Indië voor dit monument een niet onbelangrijk bedrag werd bij elkaar gebracht.

In Italië kwam de ministerieele crisis tot een bevredigende oplossing.

Uit Spanje krijgen wij berichten, dat de rust langzamerhand terugkeert en het werk wordt hervat.

Met de suikerconferentie te Brussel wil het nog niet best vlotten.

Van de neutraal-verklaring van Panama en de Amerikaanse plannen, om daár of in Nicaragua een kanaal te maken, hebben wij niets naders vernomen.

Oost-Indië.

Zorg voor den Inlander.

Tot ons hoofdstuk over den hongersnood in het vorige nummer sluit zich dit onderwerp zeker ten nauwste aan. En wij roeren dit punt hier aan, omdat bij het nalezen der laatstontvangen Oost-Indische dagbladen het ons opnieuw tref, hoeveel er helaas nog in verschillende opzichten aan die verzorging te kort komt.

Dat het **Inlandsch onderwijs** niet alleen op Java, maar ook in de buitenbezittingen, zeer onvoldoende is, zien wij telkens, nu b.v. weer uit een bericht in de *Sum.-Bode* van 20 Jan. jl.:

„Heden morgen werd op de drie inlandse scholen hier ter plaatse het onderwijs hervat.

Naar we vernemen hebben de onderwijzers pl. m. vijfhonderd kinderen moeten afwijzen, omdat de beschikbare plaatsen reeds allen bezet waren, tot groot leed- wezen der respectievelijke ouders natuurlijk.

Het gebrek aan **doctors djawa** laat zich meer en meer gevoelen; veel aspiranten voor die betrekking doen zich niet voor en zij, die in functie zijn, zoeken allen successievelijk een goed heenkomen.

In de *Locomotief* vinden wij het volgende merkwaardige onderhoud, onlangs te Batavia gevoerd, tusschen den directeur van O. E. en N. en een doctor-djawa, een zeer geschikt geneesheer, doch een minder goed financier en uit dien hoofde in den conductie-staat gesignaleerd, als een minder soliede levenswijze te leiden:

— Directeur: „Docter, u komt van Sawah Loento?”

— Docter djawa: „Ja, heer directeur.”

— Directeur: „U gaat nu naar Soerabaja en ik raad u aan, om daar geen aardigheden uit te halen, want het zou wel eens uw betrekking kunnen kosten.”

— Docter djawa: „En niets zou mij aangenaam zijn, dan 's Lands dienst te mogen verlaten, heer directeur.”

— Directeur: „(die zoo'n antwoord niet verwacht had) „Enfin, vertrek nu naar Soerabaja.”

— Docter djawa: „Ik wensch, vooral na ons onderhoud, er niet heen te gaan, heer directeur, en zal direct mijn verzoek om demissie indienen.”

Toen werd de inspecteur van den burgerlijken geneeskundigen dienst er bij gehaald, men maakte zoo-wat „bonne mine à mauvais jeu,” want 't was om één ziel meer of minder te doen en het corps inlandse geneesheeren begon toch al aardig te dunnen en eindelijk liet de docter zich bepraten, om zijn nieuwe bestemming te volgen, waar hij veel practijk onder de Chinezen en Inlanders hoopt te vinden en anders gaat hij per-se „er uit.”

Wat deed bedoelde Esculaap zoo bout spreken? Wel, hij had een offerte op zak voor plaatsing bij een mijnbouwexploratie op een tractement van f250 's maands. Dergelijke aanbiedingen zelfs met f800 en f350 salaris, worden nog dagelijks gedaan; is het derhalve wonder, dat de docters-djawa, die bij het Gouvernement met f70 beginnen en eerst na verloop van twaalf jaar f150 krijgen, de een na den ander, de Staatsruif verlaten? De Regeering zal dus **hunne positie flink hebben te verbeteren**, anders blijft er niets over van het corps, dat toch waarlijk in het belang der bevolking eerder eene groote uitbreiding moest ondergaan.

Is het niet diep treurig, dat wij in het *Bat. Nbl.* van 16 Januari b.v. moeten lezen:

„Op de ondernemingen Sewoegalor en Pengasih hebben zich weer gevallen van cholera voorgedaan. De slachtoffers bezweken, wijl niet dadelijk medische hulp kon worden verleend.”

En in hetzelfde blad Dr. Groneman omtrent de te te Keboemen heerscheende cholera moet vermelden:

„Daár is geen voldoende geneeskundige hulp. Er is één docter-djawa voor de geheele afdeling, onder toezicht, zooals het heet, van den officier van gezondheid van Gombong, maar die door zijn garnizoens- en hospitaaldienst zoo vast gebonden is, dat hij die veraffigende afdeling niet behoorlijk bezoeken kan. Er gaat wel eens een jaar voorbij, zonder dat hij daár één dag in dienst kan komen doorbrennen.”

Terwijl uit Solo aan de *Sem. Ct.* geschreven werd, hoe een groot getal Javanen in het district Gemalong aan cholera zijn gestorven zonder geneeskundige hulp te hebben gehad. De redactie merkt daarbij op:

„De regent van Demak wees er de regeering ook reeds op, dat het aantal docters djawa veel te klein is en noodzakelijk uitbreiding behoeft. Juist, geachte regent, dat is de weg. Elke kampong moet zijn docter-djawa hebben, liefst nog beter opgeleid, dan nu het geval is, maar geen vier of zes voor even zoo veel tientallen van duizend inwoners. Die docters-djawa moeten zoolang zij geen volledige opleiding krijgen als geneesheer, door europeesche docters gecontroleerd en gesteund worden. Niet door één of twee voor een groote stad. Zal men van geneeskundige hulp voor inlanders kunnen spreken, dan moet op ieder duizendtal Javanen minstens een docter-djawa zijn, terwijl voor elke tien docters-djawa een europeesche geneesheer moet zijn tot controle en steun in ernstige gevallen. 't Spreek vanzelf, dat die hulp gratis verleend wordt, tot een zeker minimum van inkomsten.”

Ook van het **opleiden van meerdere Inlandse vroedvrouwen**, waarvoor het Kamerlid, van Kol, reeds menige lans gebroken heeft, wordt nog altijd lang niet genoeg werk gemaakt.

Zoo ook van het oprichten van **Leprozen-gestichten**, waaraan op verschillende plaatsen groote behoefte bestaat. Omtrent dat in de Bataklanden lezen wij tot onze vreugde in de *Sum. Bode* van 20 Januari:

„Aan het Rijnsche zendinggenootschap is toegestaan een bedrag van f1000 tot uitbreiding van het door dat genootschap in de Bataklanden te Lagoe-Boti opgerichte leprozen-gesticht, opdat daarin 60 lijdens kunnen worden opgenomen in plaats van 30, die thans daarin huisvesting vinden.

Aan bedoelde inrichting is mede, met ingang van 1 Januari 1902, toegekend eene subsidie van f5 's maands voor iederen lijder, waarmede het getal van 30 overschreden wordt, tot een maximum van f1800 's jaars, als bijdrage in de kosten van verpleging.”

De redactie besluit deze mededeeling echter met de verzuchting:

„Wanneer wordt in de Padangsche Benedenlanden speciaal te Padang, in deze richting eens de hand aan den ploeg geslagen???

En evenzoo gaat het met het stichten van de in

de tropen waarlijk onontbeerlijke **quarantaine-stations**. De redacteur van de *Java-Bode* schrijft:

„Wij vragen ons af, of het nu der Regeering niet duidelijk zal zijn geworden, dat de noodzakelijkheid om hier maatregelen te treffen voor een behoorlijke uitvoering der quarantaine, ook uit een oogpunt van menscheeljkheid **dringend** is. Zooals het nu gaat, is het bepaald een paskwil te achten of nog erger.

Het is hoogst gemakkelijk, om een schip met zoo-veel menschen aan boord eeuwigdij te gelasten een weinig uit de buurt te gaan, opdat het de infectie niet verder verbreide, maar de menscheeljkheid gebiedt, dat ook voor de opvarenden van een door zulk een ongeluk getroffen bodem moet worden gezorgd. Dat desinfectie maatregelen enz. hun effect dikwerf missen, waar een groot aantal personen op een klein bestek zijn opgehoopt, is toch iets, waarvan de wetenschap ook wel tot onze bestuurders zal zijn doorgedrongen. En met het oog daarop meenen wij nu nogmaals terug te moeten komen op den dringenden eisch, dat voor de haven van Batavia, de hoofdstad van Insulinde, een rijk van 30 miljoen inwoners, eindelijk eens afdoende maatregelen zullen worden getroffen voor de inrichting van een quarantaine station. Voor Djeddah heeft men zelfs al zoo iets!”

Dat de arme Inlanders, die minder sterk gevoed en minder goed gedekt zijn, dan de Europeanen, van deze treurige toestanden het meest te lijden hebben, blijkt weer duidelijk uit de droevige geschiedenis, die de heer (van) (Staden) t(en) B(ri)nk ons in de *Deli Ct.* van 10 Jan. doet over zijn reis van Tandjong Priok naar Laboan, met het s. s. *Keynst*, dat te Semarang 350 koelies opnam, waarvan er onderweg telkens tientallen aan de cholera bezweken, terwijl de zieken op de door het schip gepasseerde plaatsen niet aan wal gebracht konden worden, bij gebrek aan quarantaine-stations.

Gelukkig kunnen wij wijzen op het heuchelijke feit, dat de **bescherming van contractkoelies** nu werkelijk een onderwerp van Staatszorg zal gaan uitmaken.

De eerste stap daartoe is een betere regeling, een beter toezicht op de werwing der koelies, ter voorkoming van de kwade practijken der ronselaars.

Hoe de Regeering dit denkt te doen, blijkt uit het concept eener ordonnantie tot vaststelling van „Bepalingen op de emigratie van inlanders uit Java en Madoera naar de Buitenbezittingen of buiten Nederlandsch Indië gelegen plaatsen”, welk concept, nevens de voorschriften ter uitvoering van de bepalingen der ordonnantie, gepubliceerd wordt bij de *Jawaasche Ct.* van 17 Januari, ten einde, zooals officieel wordt aangekondigd, belanghebbenden in de gelegenheid te stellen er kennis van te nemen en c.q. hun bezwaren in te brengen tegen eenig onderdeel der regeling.

Ook doet het, mede als bewijs van vooruitgang, goed in het *Soer. Hbl.* te lezen:

„Wij vernemen, dat de Regeering het denkbeeld overweegt — er is reeds advies over gevraagd — om de verkoop plaatsen van opium in de residentie, waar de regie is ingevoerd, dienstbaar te maken aan de versterking van kinine aan de Inlandsche bevolking, natuurlijk tegen betaling. Tegenwoordig laat die versterking, vooral in lage streken waar veel koortsen heerschen, nog al te wenschen over.”

Zouden aan onvermogenden deze en andere noodzakelijke geneesmiddelen ook niet kosteloos kunnen worden verstrekt?

De toestand in de **kampongs**, zoowel wat huisvesting, als bestrating en verlichting betreft, laat grootendeels zeer veel te wenschen over, terwijl de belastingen, die de Inlanders op te brengen hebben, immers maar al te dikwijls hunne krachten verre te boven gaan. De heer N. P. van den Berg zegt in zijne zeer leersame bijdragen tot de *Encyclopaedie van N. I.* betreffende *Rechten* (In- Uit- en Doorvoer) daarover veel wetenswaardigs.

En één der zaken, die zeker ook dringend organisatie behoeven, is het **Indische politie wezen**. In de laatst verschenen aflevering van het *Ind. Militair Tijdschrift* komt het eerste gedeelte van een zeer belangwekkend artikel voor, van de hand van den le Luit. R. Boonstra, die in een uitvoerig betoog den goeden raad geeft, om voor dien dienst een corps maréchaussées, voornamelijk uit amboneezen bestaande, af te richten.

Maar — zal de algemeene opmerking zijn — om in al deze wan-toestanden verandering te brengen is geld, veel geld noodig. En waar moet dat van daan komen?

Wat dunkt u, lezer:

Zou het niet hoog tijd zijn, dat er ten bate van Indië door het Moederland eene flinke geldleening gesloten worde, waaruit de kosten voor deze en voor nog veel meer hoognoodige verbeteringen bestreden kunnen worden?

ADVERTENTIËN.

VERHUISD naar
BANSTRAAT 16,
hoek BLANKENBURGSTRAT,
DEN HAAG.

Adelin Fermin
Concertzanger
en
Zangleeraar.

Instituut „Nova”,
MEERWEG 10, BUSSUM.

Kostschool voor jonge dames van 6 tot 18 jaar. Gezond gelegen in het Gooi. Fraaie omgeving. Grote tuin met Tennisveld. Prima aanbevelingen. Prospectus op aanvraag.

OVERHEMDEN
naar maat.

Glöntzer

Chemisier,
24—26 Hoogstraat, Den Haag.

Indische Uitrustingen.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.
Hofleveranciers.

Nederlandsche Fabriek van Borduur- en Passementwerken, Galonweverij à Jacquard, Photographiën en Teekeningen van Vaandels. Maconieke Artikelen enz. worden franco ter inzage gezonden.

Zilveren Medaille Wereldtentoonstelling PARIJS 1900.

A. SCHARENBERG,
Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen,
THEESERVIEZEN,
Koffiestelletjes, Bouilloires,
enz., enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 13.

Miele & Co.
Veenestraat 50
DEN HAAG.

Fabriek en Magazijnen
van duurzaam Verzilverde
ARTIKELLEN
VOOR
Luxe en Huishoudelijk gebruik.

Gebr. TEN HOUTEN,
UTRECHT, DEN HAAG.

Compleete
Meubeleering.
SPECIALITEIT IN
Slaapkamer-
Artikelen.

Soliede bewerking. Zeer billijke prijzen.

Bij de Haagsche Uitgevers Mpij. „**HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG**” is verschenen:

Regelen ter bevordering van de Gezondheid bij het heerschen van Influenza en Malaria, door Dr. NORBERT GRABOWSKY.
Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren.
Prijs 25 ct. Prijs 25 ct.

Haagsche

KOFFERFABRIEK

Passage 53-55-57, den Haag.
Intercomm. Telef. 589.

Noordblaak 93, Rotterdam.

GROOTSTE SORTERING
Soliedst en goedkoopst adres voor
Koffers, Tassen en Lederwaren.

ZALEN TE HUUR
VOOR
VERGADERINGEN
DEN HAAG,
Heerengracht 4.

OOST en WEST.
Heerengracht 4, Den Haag.

Op Vrijdag 7 en Zaterdag 8 Maart 1902
van 2-5½ ure

Bazaar

van eene merkwaardige Collectie
Indische voorwerpen uit de Talauteilanden door de inlanders zelf vervaardigd.

De opbrengst zal strekken voor het onderwijs door inlandsche goeroes.

Het Bestuur van Tryfena.

Gevraagd ter overname

een exemplaar Staatsbladen van N-Indië; Fransche, Duitse en Engelsche Woordenboeken; een Encyclopaedie. Offertes met duidelijke omschrijving onder motto «Indisch Ambtenaar» aan den boekhandelaar J. HEUVELINK, te Arnhem.

Scheveningsche Boschjes. Pension.

Villa „Vineta” van Stolkweg 34.
Mevr. Bruinsma van den Berg.

Eduard Pelger,

„La Haye”

Chapellerie
Civile et Militaire

N° 39 Prinsstraat N° 41.

JAC. MOULIJN,

Opticien, Instrumentmaker,
2e Wagenstraat 95, Den Haag,
TELEFOON 704.

BRILLEN en PINCE-NEZ

Voorschrift van Heeren Doctoren.

Artikelen voor Ziekenverpleging, Verbandstoffen, Breukbanden, Suspensioirs enz.

Aanleg en onderhoud van

TELEFOON en ELECTRISCHE SCHELLEN.

HAAGSCHE MUZIEK-HANDEL **ENDERLÉ en OOSTERVEEN**
HOFSPUI N°97. HOFSPUI N°97.

G. KERNER & Co.

Specialiteit in
OOST- en WEST-INDISCHE UITRUSTINGEN,
voor Dames en Heeren
Passar Besar Soerabaia.
Stationsweg 22
s-Gravenhage.

PRIJSCOURANT GRATIS en FRANCO.

Heerenkleeding-Magazijn

„DE ADELAAR”,

Spuistraat 31, DEN HAAG, over de Passage.

INTERC. TELEFOON No. 1199.

Specialiteit in PRIMA QUALITEIT KLEEDINGSTUKKEN.

voor HEEREN en JONGEHEEREN, in elke taille groote keuze.

In Kinderkleeding hebben wij steeds een uitgebreide keuze der nieuwste modellen voorradig.

Steeds Nouveauté's in Stoffen en Modellen.

Grootste inrichting voor KLEEDING NAAR MAAT 1e Etage.

UNIFORMEN, LIVERIEIEN, AMBTSGEWADEN.

Uitrustingen voor Oost en West.

Tailleurshuis 1e Rang.

Sigaren Magazijn

Korte Poten 21,

D. 't HART voorheen J. J. M. Graaf.

Import Export.

P. VOOGD, Hofsingel 6, Den Haag.

SPECIALITEIT

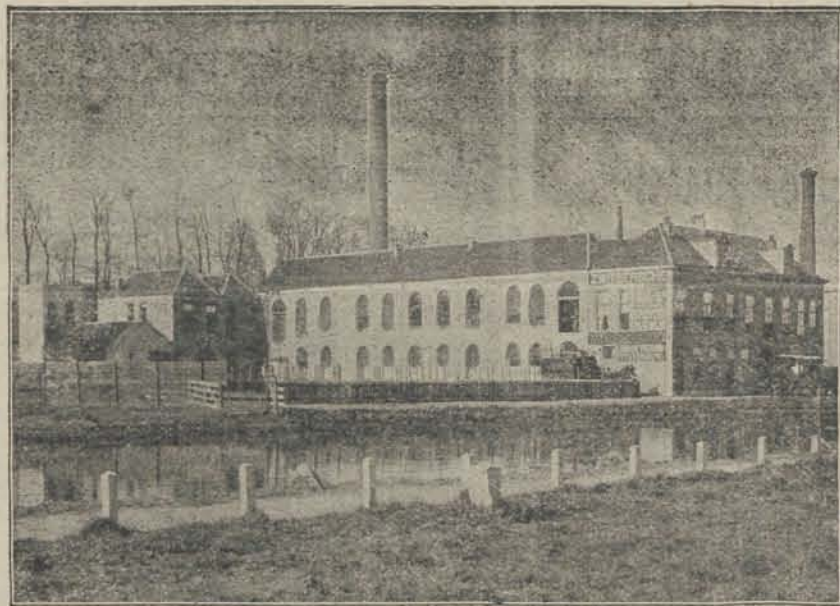
Blikverpakking voor Oost- en West-Indië.

Zwitsersche Wasch-, Electriche Bleek- en Strijkinrichting

„RIJSWIJK”,

te RIJSWIJK (Z.-H.)

Mr. F. J. G. v. d. SCHALK,

- ◆◆◆
- Wit- Bont- Wol- Wasscherij.
-
- Gordijnen- Wasscherij.
-
- Uitstoomerij.
-
- Chemische Wascherij.
- ◆◆◆

F. H. BOTHE,

21, VEENESTRAAT - DEN HAAG.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveauté's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

Au bon Tailleur,

22, MOLENSTRAAT 22, DEN HAAG.

Uitsluitend Heerenkleeding naar Maat.

Ruime keuze. Elegante coupe. Billijke prijzen.

Voor H.H. Leden der Vereeniging Oost en West voordeelige conditiën.

Ontvangen

EEN MOORSCH EETKAMER-AMEUBLEMENT

Zeldzaam mooi gebeeldhouwd.

Vervaardigd

in Nederlandsch-Indië.

CORSMIT BROSSOIS & Co.,

Wagenstraat 18, Den Haag.

Grootste Inrichting

VOOR

Complete Meubileringen.

INRICHTINGEN van af f 650.--

GLYCERINOL

het beste middel tegen winterhanden

in flacons à f 0.15 en f 0.25.

Uitsluitend verkrijgbaar bij

A. S. BLEEKRODE,

PRINS HENDRIKSTRAAT 97, DEN HAAG.

J. A. DE GRUIJTER,

Obrechtstraat 196, hoek Reinkenstr.

DEN HAAG.

Groote Sorteering

VULKACHELS, CALORIFÈRES

EN

Majolica-

TEGELKACHELPLATEN

VERHUIZINGEN

onder garantie.

Bergplaats voor Inboedels

(GARDE-MEUBLE)

VERPAKKING

(Emballage)

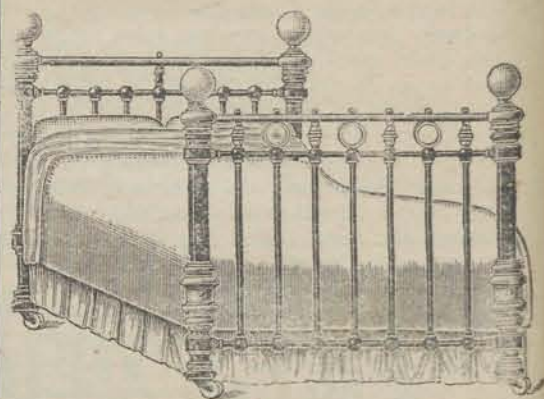
van alle soorten van goederen ter verzending door de geheele wereld.

DE GRUIJTER & Co.

AMSTERDAM, DEN HAAG, ARNHEM.

Leidschekade 70. Westeinde 48. Parkstr. 70/71.

Grootste Keuze.

Franco levering door het geheele Rijk

Th. A. A. SIMONIS,

Groenmarkt 34,

over de PRINSESTRAAT

DEN HAAG.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspuit 81, Telefoon No. 240, 's-Hage.

Inrichting voor complete meubileringen, zowel in koop, als in huur.

Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

PRIJZEN STERK CONCURREEREND.

Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen.

GORDIJNEN.

TAPIJTEN.

Hoofdwassching.

Verdrijving der roos, belet het uitvallen der haren.

Hoofdwassching, bereid volgens het beste voorschrift door

Mej. E. DE LEEUW,

PRINSENSTRAAT 42, DEN HAAG.

Prijs per flacon 90 cts.

Costumes naar Maat —

Gegarandeerde Coupe.

SPECIALITEIT in:

Gekleede Costumes,

Mantelcostumes,

Mantels,

Blouses,

Peignoirs,

Costuumrokken,

etc. etc.

F. W. VON GEMMINGEN,
13 Anna Paulownaplein — Den Haag.

PORT-, SHERRY,

MADEIRA en

fijne TAFEL-

WIJNEN

ZIJN

alom bekend.

HEERENGRACHT 3-52,

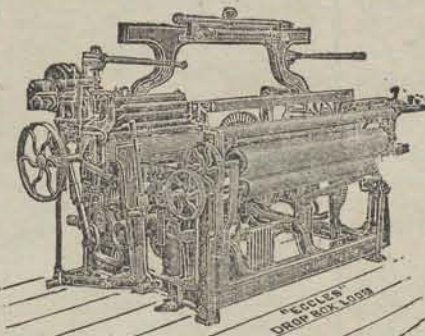
De Haag.

Succursales: UTRECHT, LEIDEN.

„De wijnen van dit huis zijn verkrijgbaar bij den heer „B. DE BAS” te Batavia, Hoofdagent voor West-Java.”

Correspondentie te adresseren aan:

Maison Antonio Aguilar.

Uitsluitend

Witte Goederen

Uitzetten.

Luiermanden.

Uitrustingen.

Natuur wollen

Ondergoederen.

Tricot Goederen

VAN

JANSEN

&

TILANUS,

FRIEZENVEEN.

Ver, Linnen en Katoen Industrie

„TWENTHE”

Piet Heinstraat 45, Den Haag.

NB. Men gelieve ons fabrikaat niet te verwarren met het gewone fabrieksgoed, daar zowel Dames-, Heeren- als Kindergoed liefst naar in te leveren modellen keurig gemaakt wordt, en daarvan zoo noodig eerst een geregen pasmodel gegeven wordt.

Inteekenbiljet voor niet-leden.

Ondergeteekende

wenscht ^{Donateur-trice} Lid te worden van de Vereeniging „Oost en West” tegen betaling eener jaarlijksche contributie van f _____ of door eene gift in eens van f _____

II indteekening en volledig duidelijk adres.

den

NB. Contributie van f 5 of gift in eens van f 100 voor Donateurs. Voor Leden contributie tot een minimum van f 1.— 's jaars. Om 't orgaan te ontvangen moet men minstens f 1.50 's jaars betalen. Doorslaan wat men niet wil.

West-Indische Berichten.

Cacao in Suriname. Uit een zeer gedetailleerde opgave, aan "Onze West" op verzoek verstrekt, van de cacao-productie der verschillende plantages en gronden in Suriname over 1900 en 1901 blijkt, dat deze bijna overal stijgende is...

De gele koorts. Uit de laatst ontvangen West-Indische bladen, zullen velen tot hun geruststelling gelezen hebben, dat de zoo gevreesde gele koorts zich niet beangstigend uitbreidt...

Onze Compagnie-dag. Het denkbeeld om van den aanstaanden 20 Maart, de gedenkdag van het driehonderd jaar geleden stichten der O.-I. Compagnie, een jubeldag voor den noodlijdenden Javaan te maken, vindt weerklank.

Onze Compagnie-dag. In "de Standard" van 18 Februari lezen wij: Voor de Javanen. Het zal den 20en Maart drie honderd jaar geleden zijn, dat aan de "Generale Nederlandsche Geotroyeerde Oost-Indische Compagnie" haar octrooi werd verleend.

Onze Compagnie-dag. In "de Controleur" van 22 Februari als slot van een artikel van "Blanda": Aangenaam was 't ons uit het Koloniaal Weekblad van Donderdag 18 dezer te mogen vernemen, dat de Vereeniging "Oost en West" ons idee uit de Controleur van 8 Febr. van een huldiging van den 20sten Maart a. s. heeft overgenomen...

Onze Compagnie-dag. Ook het "Deventer Dagblad" en "de Maasbode" van 24 Februari namen uit ons blad stukken over, die op den heerschenenden nood op Java wijzen.

Matriarchaal erfrecht in het voormalige rijk van Menang Kabau.

II. Afnam: van familie-eigendom, dus vervreemding van een deel of het geheel der aan één familie toebehoorende onroerende goederen, kan slechts door verkoop in gemeen overleg van alle leden der familie plaats vinden; zelfs al ware het vruchtgebruik van de geheele harta poesaka in één hand gekomen, wat, zooals wij hierboven gezien hebben, door de onderlinge transacties binnen den kring der familie kan gebeuren.

Onze Compagnie-dag. Dit gemeen overleg is onmisbaar, zoolang er nog aandeelhouders in de familie-eigendom zijn, daar ieder dezer, zelfs die behoorende tot de voor het oogmerk niets bezittende staken, door overgang nog in het bezit van de harta poesaka kan komen, tengevolge van het geheel uitsterven der andere, dus ook van de rijke staken.

Onze Compagnie-dag. Toename van harta poesaka geschiedt: a. door aankoop van grond door een of meer leden van het gezin. Door dien aankoop wordt het geheele gezin bevoorrecht, alhoewel zij, aan wie de vermeerdering te danken is, voor zich en hare descendents het recht van gebruik van dien grond bezit. Is de aankoper van den grond een mannelijk lid van de familie, dan beschikt hij wel eens bij uitsterfen wil over door hem tijdens zijn leven aangekochte en dus tot de harta poesaka behoorende gronden, door die geheel of gedeeltelijk te vermaken aan de kinderen van zijne vrouw.

Onze Compagnie-dag. De vermeerdering van grond door de vijf van een of meer aandeelhouders in den familie-eigendom verkregen, harta pentjarian genoemd, is inderdaad echter niets anders dan vermeerdering van de harta poesaka, en moet daarom de overgang daarvan reeds bij den koop en verkoop als vermeerdering van den familie-eigendom worden aangemerkt. De vader dus, die bij testament goederen vermaakt aan zijne kinderen, doet per se te kort aan zijne bloedverwanten.

Onze Compagnie-dag. Op de harta pentjarian in het algemeen, heeft in tusschen de islam zijn invloed in die mate doen gelden, dat mannelijke bezitters daarvan zooveel mogelijk zullen trachten die geheel of gedeeltelijk aan eigen kinderen na te laten, vooral in de Benedenlanden, waar de godsdienstige instellingen de volksgebruiken meer hebben ter zijde gesteld, dan in de Bovenlanden.

Onze Compagnie-dag. Het vermaken van vaste goederen aan zijn kinderen, door den vader, leidt in tusschen voortdurend tot heftige geschillen tusschen de familieleden van den man met zijne vrouw of dezer bloedverwanten, waarbij de eersten hun rechten gronden op de adat, volgens welke de man, als aandeelhouder in den familie-eigendom slechts dezen en geen anderen familie-eigendom kan vermeerderen.

Onze Compagnie-dag. Ter voorkoming van deze familie-oneenigheden en veeten na zijn dood, maakt hij zich daarom wel eens schuldig aan een andere overtreding van de adat, welke al weder door de godsdienstige instellingen wordt gewettigd. Hij schenkt dan bij zijn leven de door hem aangekochte goederen geheel of gedeeltelijk aan het gezin zijner vrouw. Dit heet hibah. Verkerk Pistorius over deze donatio inter vivos sprekende, bl. 45, geeft daarvan een eenigszins andere voorstelling, en verwart rechten, door den Islam toegekend, met adatrechten, doordat hij niet steeds voor oogen gehouden heeft, dat alles, wat door de mannelijke zoowel als vrouwelijke leden van één gezin, als aandeelhouders van één familie-eigendom, en dit is de eenige toestand, waarin ze onderwerpelijk kunnen verkeerden, aangenomen wordt, ook een aanwinst is voor den familie-eigendom, even goed als dit het geval is met de aanwinsten voor een maatschap, door de afzonderlijke leden van een maatschap gemaakt.

Onze Compagnie-dag. Het eenige geval, waarin toename van familie-eigendom door erfenis kan plaats hebben, is het uitsterven van een boeah proet (één familie met één eigendom), waardoor de meest naverwant boeah proet als erfgename optreedt, volgens de adat spreuk: beroeng-roeng baq doerian, benaboe-naboe baq tjoebadaq, baq sadjaria, baq satampo, baq saeto, baq sadjangkal (even als de hokjes der doerian of nangka vruchten zich van lieverlede verwijderen van het middenpunt, evenzoo doen de huisgezinnen dat, die van een boeah proet afstammen; om de naaste afstammeling te vinden volge men den stamboom en zoek eerst naar wat gelegen is op een vinger-dikte, dan op een handpalm-dikte, één arms lengte, twee armen lengten).

Onze Compagnie-dag. Wordt het vorenstaande voor oogen gehouden, dan is het Maleisch erfrecht niet zoo onbegrijpelijk, als het lijkt. Veel is ter veroordeeling er van geschreven; niet steeds door zake kundige beoordeelaars. De voornaamste grief er tegen is, dat zij bij de moeders steeds Maltheisaansche neigingen opwekt, ter voorkoming, dat de harta poesaka in te veel handen komen en... de spoeling daardoor te dun wordt. Welk recht hebben wij echter om de Maleische vrouw te dwingen meer kinderen te krijgen, dan ze zelf wil.

Onze Compagnie-dag. Laat een wetgever of bestuurder in Europa eens beproeven op dit gebied voorschriften te geven. Niet alleen dat zij niet nagekomen werden, hij zou zich eenvoudig belachelijk maken. Verdient het uit een moreel oogpunt alzoogeen aanbeveling in dit opzicht te maszregelen, uit politieke overwegingen is het evenmin raadzaam. Is het ons te doen om vermeerdering van handenarbeid, laat ons die dan zoeken in emigratie van javanen en niassers. Uit deze volkstammen is een beteren werkmansstand te creëren dan uit de maleische.

Onze Compagnie-dag. Welke voordeelen de familie-eigendom op den individueelen eigendom heeft is reeds meermalen aangevoerd, laatstelijk in de brochure van Mr. J. van Bosse: "Eenige beschouwingen omtrent de oorzaken van den achteruitgang van de koffiecultuur ter S. W. K., enz." Op blz. 114 daarvan leest men: Bij eene generale beoordeeling van de politiek door de N.-I. Regeering ter S. W. K. te volgen, komt het o.a. voor, dat de Europeesche sociale toestanden thans allerminst recht geven om het daar bestaande tot de uiterste consequentiën doorgedreven, doch maank erkende individueel eigendom aan te nemen, als de eenig juiste basis eener maatschappij. In coöperatie, in familiecoöperatieve, schijnt allicht ook kracht aanwezig te zijn; in ieder geval, waar de Europeesche maatschappij naar Coöperatie als haar reddingboei grijpt, schijnt het onbillijk om aan eene maatschappij, welke voorloopig rustig op die boel drijft, datgene te ontnemen wat wij Europeanen haar benijden mogen, omdat het ons ontbreekt."

Onze Compagnie-dag. Evenzoo dacht de Gouverneur Kroessen over den familie-eigendom. "De individu", zegt die Gewestelijke bestuurder, "moge daardoor niet zoo tot zijn recht komen, de familie-eigendom houdt de mannen in den band; hij is de barrière tegen lichtvaardige vervreemding en proletariaat en vooral levert hij een heilzamen waarborg op voor de vrouwen, zooals men wellicht in geen enkel Mahomedaanisch land terug vindt. De Gouverneur Netscher zeide, dat hij voor de Padangsche Boven- en Benedenlanden het bezwaar tegen eene qoranische erfopvolging niet inzag, aangezien de achterstelling van de vrouw bij den man bij alle Indische volken, inzonderheid Mohamedaansche, bestaat, en het een hopeloos werk zou zijn daarin verandering te willen brengen."

Onze Compagnie-dag. "Welnu, het zoo onvoorwaardelijk veroordeelde kamanakan stelsel voorziet daarin zeer voldoende; en als men de stelling huldigt, dat geen wezenlijke ontwikkeling der maatschappij mogelijk is zonder relief van de vrouwen, dan bieden de maleische instellingen daarvoor zeer goede kansen."

Onze Compagnie-dag. "Om die reden beschouwt den maleischen familie-eigendom als de hoeksteen van de welvaart der bevolking, in die mate zelfs, dat ik de onmiskenbare voordeelen, die onze titels van eigendom aanbieden voor den maleier verwerpelijk acht, tenzij een middel gevonden worde om tegelijkertijd die heilzame instelling in stand te houden"

Onze Compagnie-dag. "Gemeenschappelijk familie-eigendom kan zeer goed gepaard gaan aan eene erfopvolging van een vader op de kinderen, en naar men zegt, bestaat die toestand in sommige streken van Oostelijk Europa. Oppervlakkig beschouwd zou ons streven moeten zijn het daaraan te leiden, omdat daarmede onze bezwaren tegen het Matriarchaat vervallen, zonder aantasting van het familiebezit. Toch betwijfel ik of dat eene verbetering zou zijn."

Onze Compagnie-dag. "Is, als men het wel beschouwt, dat Matriarchaat zoo geheel te veroordeelen in eene maatschappij, waar polygamie heerscht en de huwelijksband zoo los is? Is op Java b.v. de toestand zoo veel beter, waar de kinderen wel van den vader erven, maar de moeder elk oogenblik op straat kan worden gezet zonder resources, zoodat zij in den regel weder ten laste harer ouders komt."

Onze Compagnie-dag. "Wel is waar schrijft het daar m. m. gevolgd qoranische recht voor, dat de kinderen ten laste van den vader komen, zoodra zij de moeder niet meer behoeven, maar hoe gaat het daarmede in den regel en wat komt er doorgaans van de erpforties van de kinderen terecht? Waarlijk, alles bijeen genomen, geloof ik niet, dat er voor ons voldoende redenen bestaan om, gesteld al dat het wat hielp, te reageren tegen die Maleische instellingen, maar wel om die integendeel te eerbiedigen, zooals wij beloofd hebben."

Onze Compagnie-dag. "Aan het plaatselijke en gewestelijk bestuur de taak, om in overleg met de vertegenwoordigers der bevolking die wijzigingen te doen aanbrengen, die er in het belang eener gezonde ontwikkeling en tengevolge van de gewijzigde omstandigheden noodig of nuttig worden geoordeeld: dat is wat men hier noemt: adat moefakat."

Onze Compagnie-dag. "Wordt dit beginsel door de Regeering gehuldigd, dan vervalt daarmede een der voornaamste motieven van de voorstanders van het openstellen onzer registers van eigendom voor de leden der inheemsche bevolking. Het mangelt den Maleischen eigenaar alleen

aan voldoende rechtszekerheid en aan gelegenheid, om door opnemng van kapitaal zijn gronden uit te breiden en te verbeteren."

"De Regeering zou der bevolking een weldaad bewijzen, wanneer zij haar kon schenken een werkelijk op de adat gegrond eigendomsbewijs. Daarmede zou tevens een vrij belangrijk belastbaar kapitaal worden geschept en alzoogeen uitvoering kunnen worden gegeven aan het denkbeeld van den Generaal van Swieten, die terecht inzag, dat in die richting de toekomst ligt van een gezond belastingsstelsel voor S. W. K."

De Gouverneur Kroessen heeft met de bovenvermelde beschouwingen, naar het mij voorkomt, duidelijk aangegeven, dat een acte van eigendom, beschouwd en beoordeeld naar de beginselen van het Europeesch recht, voor de inlandse bevolking van S. W. K. niet wenschelijk is, maar dat die bevolking des niettemin zeer gebaat zou zijn met een titel op haren grond, waardoor zij dezen kan verhypothekeren, ten einde in tijdelijke geldelijke behoefte te voorzien. Kon de Regeering haar aan eene behoorlijke wettelijke regeling van dit onderwerp helpen, dan ware haar daarmede een groote dienst bewezen, want dan zouden zij, die tijdelijk in geldverlegenheid zitten, niet meer verplicht zijn hun gronden te verkoopen of verpanden voor onbepaalde tijd, bij welke laatste onereuse handeling de grond, welke verpand wordt, in handen komt van den gedschietter, dus hem niet meer van dienst kan zijn.

En titel op den grond vereischt echter een behoorlijke cartographische beschrijving er van. De toekenning van eigendomsstelsels aan de Maleische bevolking zou alzoogeen gepaard moeten gaan met eene uitbreiding van het kadastrer. Tegen de uitgaaf, die deze uitbreiding ten gevolge zal hebben, zal de Regeering wellicht niet op zien, als zij maar eerst door het bestuur van Sumatra's Westkust in de gelegenheid wordt gesteld eene ordonnantie te vervaardigen op de in- en overschrijving van vaste goederen, behoorende tot den familie-eigendom der Maleische bevolking in dat gewest.

Alles, wat in deze richting gedaan wordt, zal de welvaart dier bevolking ongetwijfeld bevorderen en dus tot bloei strekken van de Westkust van Sumatra. Den Haag. H. E. PRINS.

Varia.

De a. s. Landbouwschool te Buitenzorg. In het Bondsblad van 25 Januari wijdt G. M. A. Gobée een uitgebreid artikel aan de in 1903 te Buitenzorg op te richten Landbouwschool, waarvoor bij de begroeting van dit jaar een som van f 30.000 is uitgetrokken, ter bestrijding van de voorloopige uitgaven. Hij betreurt het zeer, dat die school alleen toegankelijk zal zijn voor hen, die de 3de klasse eener H. B. S. met succes hebben doorlopen, terwijl hij met voorbeelden en cijfers bewijst, dat eene lagere land- en tuinbouwschool veel praktischer en aan veel meer personen ten goede zal komen, eindigend met de woorden:

"Wil dus de voorgestelde school niet het lot deelen van hare voorgangsters: de Artillerie-school te Weltevreden, de Militaire School te Meester Cornelis, de H. B. S. voor meisjes te Weltevreden en de Afdeling B. van het Gymnasium Willem III op Salemba, dan zal zij op betere fundamenten moeten rusten dan deze, opdat ook zij niet te eeniger tijd, "als niet aan de behoefte voldoende", worde opgeheven."

Hoe men er toekwam het betreffend voorstel te doen, valt moeielijk te zeggen, vermoedelijk zal wel de bekende Hollandische zuinigheid daarbij van invloed zijn geweest.

Bij de oprichting van eene lagere landbouwschool, zal n.l. voortgezet lager onderwijs met de beginselen van eenige wis- en natuurkundige leervakken niet achterwege kunnen blijven, waarvoor dan speciale leeraren en onderwijzers moeten worden aangewezen. Dit alles is echter niet noodig, wanneer tot de oprichting van eene middelbare landbouwschool wordt overgegaan, het onderwijs kan dan door de Heeren van 's Lands Plantentuin worden gegeven onder toekenning eener toelage. Aan de billijke grieven van de Indiers acht men zich verplicht gehoor te geven, doch deinst voor de te doene uitgaven terug.

Onwillekeurig doet zulks denken aan den neef, die voor zijne tante, aan wie hij groote verplichtingen had, als verjaargeschenk een geschonden servies zond, dat hij voor een prikke machtig was geworden.

De singkeh tokohouder met de emballage daarvan belast, was zoo leep om de gebroken scherfjes netjes bij elkaar te pakken. Tableau bij de ontpakking!

Wil dus neef Holland zich ook niet compromitteren tegenover tante Indië, aan wien hij eveneens groote geldelijke verplichtingen heeft, (men zegt n.l. van ettelijke miljoenen, doch spreek er liever niet over, want neef hoor het niet graag), zoo geve hij haar daarvoor in de plaats iets goeds, doch loope hij niet op koopjes, waarvan niemand gediend is. Zou het Hoofdbestuur van den Indischen Bond hertoe niet zijne zeer gewaardeerde medewerking willen verleen? Daar echter de tijd dringt, zoo is spoed hierbij een dringende vereichte."

De kwestie, of ook vrouwen gebruik mogen maken van dit onderwijs, laat de heer G., jammer genoeg, geheel buiten bespreking.

Bestuur van Indie in Indië. In hetzelfde bondsblad spreekt "Betoel" onder nevensstaanden titel, het zijns inziens door de Afdelingsbesturen van den Indischen Bond uit te werken programma en zegt o. a.:

"Gelukkig het Volk, dat zijn standaard van zedelijk oordeel hoog weet te houden! De richting der koloniale politiek nu, wordt geheel bepaald door den standaard van moraliteit van het moederland."

Zedelijke beginselen zijn bij de Nederlandsche Regeering veelal bijzaak geweest, de dubbeltjes zijn dikwijls hoofdzaak.

Het Nederl. Volk heizing ook niet de Ruyfjer of Tromp, maar Piet Hein, die de Zilvervloot bracht.

Professor Vissering zegt ten rechte: "Zij het met beleid en geduld, zij het zonder overhaasting of roekeloos stelselzucht, — maar de Indische maatschappij moet tot haar natuurlijk leven worden opgevoed, of zij zal voor het moederland verloren gaan."

Op ieder Gouvernement van een overheerschend land, rust een zware vaderlijke plicht, n.l. deze: onbaatzuchtig de ontwikkeling, de beschaving der veelal nog kinderlijke landen te bevorderen. En hier kan slechts sprake zijn van één gezond beginsel, nederliijk beliden: "Iedere kolonie moet opgevoed worden tot een onafhankelijken staat."

Waar een Regeering dit Hoofdbeginsel niet openlijk huldigt, beweegt zij zich in een leugen en bedriegt zij moederland en kolonie.

De zonen van ons zonnig vaderland moeten langzamerhand leeren zelfstandig te zijn; zij moeten hun eigen kracht ontwikkelen, en daartoe is decentralisatie heilzaam en noodig; eerst op kleine schaal, langzamerhand meer en meer."

In de desa Gambirano, tusschen Kalkal en Djember, een paal of vlij van de spoorhalte Bangsalsarie, trof ik een paar Indo's aan, druk bezig aan hun padi- en djagongaanplantingen, een hunner daarbij geholpen door zusjeliel, een bakvischje, vroeger op Soerabaja de jonge dame uithangend. Nu werkt zij in de sawah of op de tegallan en doet het huishouden; op die wijze staat zij haar broeder waardig bij in zijn zwaren strijd om het bestaan. Hij was vroeger o.m. employé op een tabaksonderneming, doch indachtig aan het: "liever kleine baas dan groote knecht", ging hijzelf iets beginnen en nu is hij orang tani, een geringe landbouwer, maar een vrij man. Hij gevoelt zich in zijn nederige woning tevreden, ja zelfs gelukkig, en wees mij met zekeren trots op zijn welgevlude padischuur, op zijn grooten voorraad varkensvleesch en op zijn "landauer" en twee "sidniers", n.l. zijn tjakar kasar en twee sappies, waarmede hij of zijn gezin op gezette tijden pasar- of districtwaarts "rijdt", om inkoop van zaken te doen, of wel om een bezoek te brengen aan de naburige kolonisten. Die lieden komen nog al eens gezellig bij elkander en dusdoende vergeten zij een oogenblik, dat zij als het ware uit de maatschappij gebannen zijn. Maar toch gevoelen zij zich met hun bezitting, in de vrije natuur en in hun prachtige omgeving van berg en bosch, veel rijker en gelukkiger, dan menige tot falsoenlijke armoede gedoemde stedeling. (De Locomotief.)

Op den goeden weg. Wij hebben met belangstelling gekeken en geluisterd naar de voordracht met lichtbeelden, die de hoofd-ingénieur der Staatsspoorwegen Th. Delprat op donderdag 20 Februari in het lokaal Diligentia alhier heeft gehouden. Een schat van oude herinneringen aan de heerlijke Padangsche Bovenlanden werden bij ons opgewekt en wij vonden het jammer, dat niet veel meer menschen van allen rang en stand er van hadden kunnen profiteren.

Terwijl wij dit schrijven, komt ons in de gedachte het ingezonden stuk van K. in het Vaderland van 21 Februari, Tweede Blad, waarin het verlangen wordt uitgedrukt, dat de heer D. ten bate van de noodlijdende Javanen zijn voordracht zou herhalen.

Wij nemen dat warm en goed geschreven stuk niet in zijn geheel over, omdat wij plaats te kort komen. Wij bepalen ons daarom tot het overdrukken van het slot:

"Nu moet men niet denken, dat ik dien armen vrouwen, kinderen en grijsaards, slachtoffers van een vreedenden onrechtvaardigen oorlog, het voor hen ingezamelde "misgun. Het tegendeel is waar, maar het doel van mijn schrijven is slechts te trachten ook voor onze noodlijdende medemenschen op Java het medegevoel en de liefdadigheid op te wekken. Vooral ben ik hiertoe gekomen door het lezen van een annonce in het "Tweede Blad van "Het Vaderland", d.d. 13 Febr. 1902, waarin op Donderdag 20 Febr. een causerie over Sumatra's Westkust werd aangekondigd, te houden door den heer Th. Delprat, hoofd-ingénieur bij de Staatsspoorwegen in N.-I., en waarvan de geheele opbrengst ten bate zou strekken van de Vereeniging tot versterking van kinderen uit het stedelijk ziekenhuis en het kinderziekenhuis alhier. Verzoeker een prijzenswaardig doel! Toch moet ik eerlijk bekennen, dat het mij aangenamer aangedaan had, als ik had mogen lezen, dat de opbrengst van dit zoo bij uitstek speciale Indische onderwerp bestemd ware geweest voor den noodlijdenden Javaan."

"Mocht de heer D. zijn streven met succes bekroond zien, hetgeen ik hem van harte toewensch, misschien zou hij dan wel genegen zijn, om de causerie nog eens te houden en dan wel ten bate van het door mij aangeprezen doel. Moch ik hiertoe kunnen besluiten, dan wensch ik hem een niet minder groot succes toe."

"Nog doe ik hierbij een beroep op de in het moederland aanwezige ambtenaren en oudgasten, die over de noodige capaciteiten en voldoende tijd te beschikken hebben, om het voorbeeld van den heer D. na te volgen."

Inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Mercur, 25e jaarg. (1902) No. 8.

In memoriam (J. H. W. graaf van den Bosch.) — Over het nemen van monsters van Kinabast. — Economische studiën en critieken met betrekking tot Java. — Vondsten in Koffie. — Surinaamsche brieven, XVI. — Spoorvrachten op suiker. — Internationale Suikerconferentie. — Suikerproductie, oogst 1902, van de Westhoekfabrieken. — Wisselbouw van Suikerriet en indigo (vervolg). — Jaarboek van het Mijnwezen in Nederlandsch Oost-Indië. — Nederlandsche Vereeniging te Londen. — Sumatra Plantage Maatschappij. — Ned-Indische Spoorweg-Maatschappij. — Mijnb. Mij. Loemar. — Mijnb. Mij. Siak Oost. — Mijnb. Mij. Pelalawan. — Taxatie van den oogst voor 1902 der particuliere koffielanden over geheel Java. — Bijvoegsel: Algemeene staat van koffie, thee, rijst en specerijen, 1892-1901.

Verzendng O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Table with 4 columns: Location, Date, Time, and Price. Includes Amsterdam, Rotterdam, Genua, Marseille, Brindisi, Napels, and Via Marseille.

Via Napels: Suppletorie verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

Table with 4 columns: Location, Date, Time, and Price. Includes Amsterdam, Southampton, and St. Nazaire.

Via Genua den 3n van elke maand, alleen op verzoek. Elken Dinsdag en Vrijdag 6.30 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den 15n en den laatste van elke maand 7.20 's av. Lissabon den 3n en den 18n van elke maand 8.19 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.

(Teneriffe.) Southampton. Elken Vrijdag 7.24 's av. Liverpool. Elken Maandag 7.24 's av.

ADVERTENTIE.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek Perponcherstraat,
Den Haag.
Ook Logies per dag.

Allan & Co.

Koninklijke Nederlandsche
Stoom-Meubelfabriek
Magazijnen ter Meubeleering.

Meubelen,
Tapijten, Gordijnstoffen etc
DEN HAAG:
HOOGSTRAAT 16.
Rotterdam. Utrecht.

Thee.
Koffie.
Mokka.
Gember.
Soja.
Chutney.
Theesalon.

VAN VEEN & Co.,
33 PLAATS, 's-GRAVENHAGE.
Telefoon 981.

SCHEVENINGEN, 109, Badhuisstraat.
Telefoon 4161.

Wol-Regime.

Depôt van het **Echte**
Prof. Dr. G. Jaeger's

**NORMAAL-
ONDERGOED,**
voor Heeren, Dames en
Kinderen,
in Winter- en Zomer-
qualiteit,
tot de laagste prijzen.

A. VAHLE & Co.,
den Haag, HOOGSTR. 14
Telefoon 1218.

Rotterdam, Hoogstr. 340.
Lijders aan Nict en
Rheumatiek ten zeerste
aanbevolen.

Bovengenoemde Firma hebben
wij voor 's-Gravenhage den **Alleen-
verkoop** opgedragen.

WILH. BENDER Söhne,
Stuttgart.

Eenige geconcessioneerde Fabrikan-
ten der **Echte Prof. Dr. G. JAEGER'S**
Normaal-Ondergoederen.

Speciaalt in Kousen en Tricot-Goederen
in Kousen, Wol, Merino en Zijde.

Gasornamenten

Nieuwe Armen van af **f 0.60.**
Nieuwe Schuiflampen met
Gloeilicht van af **f 5.50.**
Nieuwe 3-lichts Kronen met Gloeilicht
van af **f 17.**

Surpriselamp

met zijden Kap en Gloeilicht **f 13.50.**

NIEUWE

Geijser-Badkachel,

Nieuwste systeem,
met groot nieuw BAD, met 3 jaar garantie
en kosteloze plaatsing, **f 60.**

20a, Korte Houtstraat, Den Haag.

Telefoon 1207.

Fabriek en Magazijnen „DE NIJVERHEID”

BREDA.

Behangerij, Meubelfabriek,

Stoffeederij,

Bedden- en Matrasfabriek.

Mart. Lefel-Oomen,

Hofleverancier.

Concurrerendst adres voor complete meubeleering.
Enorme voorraad. Lage prijzen. Directe levering.
Geïllustreerde prijscatalogus Gratis en franco.

Lingeriefabriek „De Hollandsche Nijverheid”, LANGE POTEN 20, 's-GRAVENHAGE.

Grootste inrichting tot het leveren van
UITZETTEN en INDISCHE UITRUSTINGEN.
voor DAMES, HEEREN en KINDEREN.

Daar aan onze ateliers circa 80 naaisters verbonden zijn, zijn wij
in staat iedere bestelling in elken verlangden tijd op maat te leveren
en garandeeren wij voor **keurige modellen, nette afwerking**
en **sterk concurrerende prijzen.**

E WEKKER,

Coöperatieve Vereeniging.
Afdeling reformkleeding.
Zeestraat 31. Den Haag.

Zend franco, modellen, stalen en geïllustreerde prijscouranten.

De poreuse stoffen zijn bijzonder aan te bevelen
voor Oost- en West-Indië.

Reform-corsetten **f 4.50** en **f 6.50.**
Buste-houders van af **f 2.50** en hooger.

De **WONINGGIDS** v/d. Nederlandsche Bond van Makelaars in
Vaste Goederen, Assurantiën, enz.

o. m. bevattende de adressen der voornaamste **Makelaars in vaste
goederen van Nederland.** en de

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opge maakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

zijn beide op aanvraag **gratis** verkrijgbaar.

Ook liggen deze gidsen op de informatiebureaux der Vereeniging «Oost
en West» te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN (Batavia) ter beschik-
king van belangstellenden.

GOOSEN en SWAGERMAN.

Vleugels
Piano's en Orgels

RIJKE SORTERING.

Men vrage conditiën voor
RUIL, HUUR en BETALING.

149, Boekhorststraat 149a,
DEN HAAG.

WONINGGIDS

voor 's-Gravenhage.

Orgaan der firma: Dussel & De Leeuw.
Op aanvraag gratis verkrijgbaar.

ISERIEF & Co.
VEENESTRAAT 16/18,
den Haag.

Magazijn van Garen en Band.
DAMES HANDWERKEN.

Natuur Wollen Ondergoederen

VAN

Jansen en Tilanus.

FRIEZENVEEN.

B. DERKSEN,

Brood- en Beschuitfabriek

„De Oude Vette Hen”,

OPGERICHT 1680.

8, OUDE MOLSTRAAT—DRIEHOEKJES 8,
's-Gravenhage.

Hofleverancier.

Gewoon- en Luxe Brood, Beschuit, Krentenbrood, enz.
Geregelde bezorging door alle wijken der Stad en Scheveningen.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maidienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

van Rotterdam. van Marseille. te Port-Said. te Padang. te Batavia.

Salak	8 Maart	20 Maart	25 Maart	14 April	16 April
Lawoe	22	3 April	8 April	27	29
Ardoeno	5 April	17	22	11 Mei	13 Mei
Soembing	19	1 Mei	6 Mei	25	27
Goentoe	3 Mei	15	20	8 Juni	10 Juni
Ongaran	17	29	3 Juni	22	24
Gedé	31	12 Juni	17	6 Juli	8 Juli
Sindoro	14 Juni	26 Juni	1 Juli	20	22

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co., Rotterdam.**

De Agenten: **Eijkenslyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage.**

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 317.

Importeur van indische ingrediënten voor de rijsttafel.

Ontvangen: **VERSCHE DJAHÉ-KOENJIT-KOENTJIE.**

Echte Indische **POUCHRON THEE** (in pakjes) merk T. C. K.

Samballans. - Boemboe. - Atjars etc.

IN ROBES

Fransche Coupe

Maison **L. Carrière** „Gratio”.

Reformkleeding
naar keuze.

SPECIALITEITEN IN INDISCHE KLEEDINGEN.

Attesten ter inzage. **113, Van Swietenstraat 113. Den Haag.**

LEIDEN,
STATIONSWEG 19.
Eerste Modes.

DEN HAAG.
GEDEMPTE BURGVAL 8,
bij de WAGENSTRAAT.
E. v. d. Korst.
MAGASIN de SOLDES.

DELEF,
21, CHOORSTRAAT.
Nieuwste Garneering.

Grootste keuze **echte LYONSCHÉ ZIJDE** in zwart en gekleurd, ook andere
kleedingstoffen bijzonder geschikt voor Indië,
voor de helft der gewone prijzen.

Alle goederen welke niet naar genoegen zijn, al zijn dezelve ook afgesneden,
worden gaarne omgeruild.

Stalen worden op aanvraag franco toegezonden.

Koninkl. Nederl. Mandenfabriek en Magazijnen
Firma W. F. VAN VLIET.

Serre-Meubelen en Decoratie.

NOORDEINDE 158.

Volières, Vogelkooien.

Lange Beestenmarkt 4-6, Den Haag.